

МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ПРАВА

ЗАТВЕРДЖЕНО:
протокол засідання кафедри
«31» серпня 2023 року № 1

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СУЧАСНА ДОКТРИНА ПРАВОТВОРЧОСТІ»

Освітньо-професійна програма	<u>Право</u>
Спеціальність	<u>081 Право</u>
Факультет	<u>Економіко-правовий</u>

2023 – 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна доктрина правотворчості» для третього освітньо-наукового рівня ОПП «Право. Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право», спеціальності 081 «Право» (галузь знань – 08 «Право»).

Розробник:

Волік Вячеслав Вікторович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права

© Волік В.В., 2023

© Маріупольський державний університет, 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4	Галузь знань 08 право (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки Право (шифр і назва)		
Модулів -1	Спеціальність (професійне спрямування): 081 «Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів -1		1-й	1-й
Індивідуальне наукове-дослідне завдання: Реферативне дослідження		Семестр	
Загальна кількість годин: 120		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 Аудиторних – 40 Самостійної роботи аспіранта - 68	Доктор філософії	20 год.	16 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		68 год.	96 год.
		Індивідуальні завдання	
		12 год.	-
Вид контролю: залік			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 33/67

для заочної форми навчання – 20/80

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Зазначена освітньо-наукова програма підготовки доктора філософії з права включає поглиблену фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну, психологічну, психолого-педагогічну, спеціальну та науково-практичну підготовку.

Навчальна дисципліна «Сучасна доктрина правотворчості» є обов'язковою складовою підготовки докторів філософії Маріупольського державного університету (далі – МДУ). Програма дисципліни має на меті ознайомлення аспірантів з позиціями науковців, пов'язаних з розвитком вчення про правотворчість, сучасними напрямками розвитку правової доктрини, її впливу на правотворчу діяльність в Україні, інших державах та міжурядових об'єднаннях. Під час навчання аспіранти повинні засвоїти, що правотворчий процес – це складна та трудомістка процедура, на яку впливає велика кількість чинників та, яка вимагає від законотворців глибинних знань юридичної техніки та навичок її правильного використання.

Програма курсу «Сучасна доктрина правотворчості» створена з метою:

- виконання вимог п. 9 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.16 р. №261, який передбачає, зокрема, виконання особою відповідної освітньо-наукової або наукової програми закладу вищої освіти;

- поглибленого вивчення та засвоєння загальнотеоретичних знань про правотворчу діяльність України та світовому співтоваристві, виокремлення проблемних питань, що виникають у зв'язку з теорією та практикою правотворчої діяльності.

Необхідно відзначити, що наукова спільнота протягом тривалого часу активно обговорює проблеми, пов'язані із правотворчою діяльністю в державі, якістю підготовлених та запроваджених нормативно-правових актів, як законодавчих, так і підзаконних, якістю та ефективністю нормативних приписів та їхньою реальною здатністю регулювати суспільні відносини.

Активізація наукового світу навколо цієї проблематики обумовлена формуванням національної правової системи, в основі якої має бути якісне та ефективне законодавство, та входженням держави до європейського простору. Ще одним чинником, який впливає на активний науковий пошук, є правозастосовна діяльність, яка і показує всі без винятку недоліки, прогалини, колізії, помилки нормативно-правових актів. Тому, ознайомлення з темами, які надані у робочій програмі повинно сформувати у аспірантів навички якісно аналізувати нормативно-правові акти, особливості юридичної техніки та законодавчої процедури з метою формування творчого підходу до дискусійних питань, які виникають як у науковій, так і в практичній діяльності юриста.

Допомогти зрозуміти основні проблемні питання доктрини правотворчості та шляхи їх вирішення покликані, в першу чергу, такі види самостійної роботи аспіранта як: аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних авторів, виступів вчених і правників у періодичній пресі, узагальненої судової практики, в тому числі, зарубіжної тощо.

З цією метою складено список джерел, які опубліковані в останні роки та не включалися до програми теорії держави та права, конституційного права України.

Поглиблене засвоєння основних положень дисципліни «Сучасна доктрина правотворчості» передбачає вивчення сучасних теоретичних концепцій, дискусійних положень з питання використання в правотворчій діяльності окремої правової доктрини, критичне осмислення проблемних питань, розвиток самостійного правового мислення, що допоможе правильно зорієнтуватися в нормативному матеріалі і засвоїти необхідний обсяг інформації.

Переважна більшість теоретичних та практичних проблем дисципліни розглядається в лекціях, має бути обговорена в ході інших видів занять та самостійно осмислена аспірантами при підготовці самостійної роботи, згідно визначеної тематики.

При підготовці до семінарських занять і, особливо при написанні реферату в порядку самостійної роботи аспіранта, слід звертатися до лектора та викладачів, які ведуть семінарські заняття, за консультацією.

Мета вивчення дисципліни: формування у аспірантів глибоких теоретичних знань щодо сучасного стану національної та міжнародної правотворчої діяльності, системи прийомів сучасної юридичної техніки при підготовці нормативно-правових актів, впливу наукових доктрин на розвиток правотворчого процесу та змісту нормативно-правових актів, особливостей правотворчого процесу у різних правових системах світу, а також формування творчого осмислення прийомів та методів по роботі з нормативно-правовою базою, судовою практикою, зокрема, з міжнародною, що є важливим елементом у процесі професійної підготовки правознавця та науковця.

Завдання курсу: засвоєння та поглиблення аспірантами загальнотеоретичних знань про правотворчу діяльність України та вплив на неї глобалізаційних процесів, позиції сучасних науковців, пов'язані з розвитком вчення про правотворчість; виокремлення проблемних питань, що виникають у зв'язку з теорією та практикою правотворчості; сформуванню умінь аналізувати стан сучасних проблем правотворчості та пошуку шляхів їх вирішення.

В результаті вивчення даної дисципліни на основі даної програми аспірант повинен:

знати:

відмінність понять «правотворчість» та «правотворення»; функції, принципи, суб'єкти правотворчості; особливості юридичної техніки; процедуру правотворчого процесу; організацію процесу прийняття підзаконних нормативно-правових актів; новітні доктрини правотворчості; особливості та проблемні питання сучасної вітчизняної правотворчої діяльності; основні аспекти міжнародної правотворчості.

вміти:

- аналізувати нормативно-правові акти на предмет використання у них засобів та прийомів правотворчої техніки;
- орієнтуватися в процедурі створення нормативно-правових актів;
- складати проекти нормативно-правових актів, зміни до них;
- вміло використовувати набуті під час навчання навички в практичній діяльності під час роботи з нормативно-правовими актами;
- використовувати міжнародні нормативно-правові джерела права для застосування їх при вирішенні правових питань;
- грамотно виражати та відстоювати свою точку зору з проблематики правотворчої діяльності в Україні.

Програма побудована за вимогами кредитно-трансферної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та узгоджена з примірною структурою змісту навчального курсу, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі – вибіркова компонента з циклу дисциплін професійної підготовки, обсягом - 120 годин / 4 кредити ECTS.

Передумови для вивчення дисципліни відбувається на основі отриманих знань та навичок за другим (магістерським) рівнем вищої освіти з наступних навчальних дисциплін: «Проблеми конституційного права та процесу», «Теорія та практика застосування кримінального та кримінального процесуального законодавства», а також «Методологія та організація та наукових досліджень».

Перелік компетентностей

<p>Інтегральна компетентність</p>	<p>Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.</p>
<p>Загальні компетентності</p>	<p>ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності). ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті. ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності. СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України. СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні. СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України. СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції. СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію. СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні. СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування. СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів. СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією. СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини. СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості. СК16. Здатність застосовувати сучасні методології науково-правових досліджень та застосовувати спеціальні методи досліджень у певних галузях юридичної науки.</p>

<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>СК17. Здатність аналізувати та інтерпретувати результати наукових досліджень, враховуючи використання міждисциплінарних та порівняльно-правових підходів.</p> <p>СК18. Здатність використовувати наукові теорії та концепції, а також набуті практичні знання при проведенні наукових досліджень.</p> <p>СК19. Здатність брати продуктивну участь у науковому співробітництві як на національному, так і міжнародному рівнях.</p>
<p>Результати навчання</p>	<p>РН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.</p> <p>РН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.</p> <p>РН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.</p> <p>РН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.</p> <p>РН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.</p> <p>РН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.</p> <p>РН9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.</p> <p>РН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.</p> <p>РН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.</p> <p>РН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.</p> <p>РН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.</p> <p>РН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.</p> <p>РН16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини</p>

Результати навчання	<p>РН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.</p> <p>РН18. Визначати актуальну практичну чи наукову проблему, планувати і виконувати дослідження на її вирішення, обирати релевантні методологію та джерела.</p> <p>РН19. Брати продуктивну участь у виконанні теоретичних та прикладних досліджень у галузі права.</p> <p>РН20. Розробляти і викладати спеціальні дисципліни у закладах освіти, застосовувати сучасні освітні технології та методики.</p>
----------------------------	---

3. Програма навчальної дисципліни:

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. СУЧАСНА ДОКТРИНА ПРАВОТВОРЧОСТІ

Тема 1. Правотворчість у системі категорій права

Введення до курсу. Пізнавальні засоби та прийоми правотворчості як науки. Предмет та об'єкт правотворчості. Наукове пізнання як творчий процес вивчення суттєвих властивостей об'єкта. Принцип співвідношення об'єкта як матеріальної основи процесу пізнання. Предмета як засіб визначення найсуттєвішої чи особливо значущої частини об'єкта пізнання. Об'єкт правотворчості як явище, що включає відносини, які відображають правову природу правотворчого процесу, а також теоретико-методологічні засади пізнання, врегулювання, перетворення проблем виникнення, формування, розвитку і функціонування права. Предмета правотворчості як найбільш значуща частина правових проблем виникнення, формування, розвитку і функціонування права, а також методологічні засади виявлення, попередження та розв'язання правових проблем розвитку. Структурно-функціональний аналіз відносин, охоплених об'єктом і предметом правотворчого процесу.

Система методів опрацювання правотворчості. Загальні методи мислення (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, порівняння тощо). Філософські методи (діалектичний, метафізичний, герменевтичний). Загальнонаукові методи, що використовуються переважно більшістю або всіма науками (історичний, функціональний, синергетичний тощо). Конкретно-наукові (приватно-наукові) методи, які застосовуються конкретними науками або їх окремими групами. Класифікації конкретно-наукових методів. Юридичні та неюридичні конкретно-правові методи. Принципи наукового пізнання природи процесу правотворчості. Принцип науковості. Принцип історизму. Принцип всебічності. Принцип об'єктивності. Принцип конкретності. Принцип професіоналізму. Принцип гласності. Принцип відповідальності. Принцип системності.

Література:

1. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html>
2. Лепех Ю.С. Про функції правотворчості органів публічного управління. *Університетські наукові записки*. Львів, 2018. Вип. №66. С.36-43.
3. Нігрєєва О.О. Правотворчість у міжнародному праві: до питання про визначення. URL: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-3-2/40.pdf>
4. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. *Вісник Дніпропетровського університету*. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188.
5. Чабур С.В. Функціонування механізму правотворчості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ, 2018. 234 с.
6. Данильченко Т.С. Розвиток правотворчості міжнародних організацій в умовах правової глобалізації. URL: http://visnyk-pravo.mdu.in.ua/uk/visnyk_mdu_2016_12.pdf.
7. Глуценко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.

8. Гусаров С.М. Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. *Наше право*. 2015. № 6. С. 54-60.
9. Дідич Т.О. Значення та роль держави в сфері правотворчої діяльності в сучасних умовах: постановка проблеми. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 156-160.
10. Кононенко В. Правотворчість судової практики. *Публічне право*. 2014, Вип. №2(14). С. 226-233.
11. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 2. С. 24 – 27.
12. Манжул К.В. Стадії законодавчого процесу. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1511>.
13. Михайліна Т.В. Тіньова правотворчість як відображення ключових проблем сучасної правотворчості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 1. С. 28-30.
14. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
15. Цись С.С. Дотринальні засади правотворчості: проблеми наукового розуміння. *Часопис Київського університету права*. Київ, 2015. Вип. №1. С. 69-72.
16. Яценко Р.Я. Система принципів правотворчої діяльності та їх законодавче забезпечення. URL: <http://radnuk.info/statti/228-konst-pravo/3504-2010-01-22-23-48-22.html>

Тема 2. Теоретичні аспекти формування сучасної правотворчої діяльності у правовій державі.

Демократизації всіх сфер життя суспільства, розвитку та охорони прав і свобод людини та громадянина. Формування права як багатоаспектний соціальний процес, обумовлений взаємодією об'єктивних умов і суб'єктивних чинників, що визначають і забезпечують утворення, зміну чи скасування нових норм права. Актуальність правотворчого процесу у правових державах. Правотворча діяльність як провідна правова форма здійснення функцій держави. Проблема визначення понять «правотворчість» та «правотворення». Правотворчість як етап правотворення, який полягає у діяльності спеціально уповноважених суб'єктів зі встановлення, зміни чи скасування правових норм, що виражається у підготовці та прийнятті системи нормативно-правових актів. Суб'єкти правотворчості. Правотворчість як особлива форма діяльності компетентних державних органів, уповноважених громадських організацій або всього народу по встановленню, зміні чи скасуванню юридичних норм, створенню та розвитку системи права. Характерні ознаки правотворчості (.

Правотворчий процес та процедура. Критерії та методи оцінки ефективності правотворчого процесу. Фактори, що обумовлюють правотворчий процес.

Види правотворчості (за суб'єктами, за способами, за формою). Інститути правотворчості. Правотворча компетенція. Форма участі держави у правотворчості. Делегована правотворчість.

Література:

1. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-лекcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html>
2. Бехруз Х. Праворозуміння в мусульманських державах. URL: <http://www.apdp.in.ua/v22/04.pdf>
3. Лепех Ю.С. Про функції правотворчості органів публічного управління. Університетські наукові записки. Львів, 2018. Вип. №66. С.36-43.
4. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. Вісник Дніпропетровського університету. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188.
5. Чабур С.В. Функціонування механізму правотворчості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ, 2018. 234 с.
6. Богачова О. В. Законотворення: теоретикоприкладні аспекти: монографія. Кам'янець-Подільський: Рута, 2012. 448 с.

7. Глущенко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.
8. Гусаров С.М. Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. Наше право. 2015. № 6. С. 54-60.
9. Кармазіна К.Ю. Механізм взаємодії джерел національного права в правових системах загального типу. URL: <http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/5251/65-73.pdf?jsessionid=86237502E91DC7E71C6AE67924D64BFF?sequence=1>
10. Кононенко В. Правотворчість судової практики. Публічне право. 2014, Вип. №2(14). С. 226-233.
11. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 2. С. 24 – 27.
12. Манжул К.В. Стадії законодавчого процесу. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1511>.
13. Михайліна Т.В. Тіньова правотворчість як відображення ключових проблем сучасної правотворчості. Порівняльно-аналітичне право. 2015. № 1. С. 28-30.
14. Цись С.С. Доктринальні засади правотворчості: проблеми наукового розуміння. Часопис Київського університету права. Київ, 2015. Вип. №1. С. 69-72.
16. Яценко Р.Я. Система принципів правотворчої діяльності та їх законодавче забезпечення. URL: <http://radnuk.info/statti/228-konst-pravo/3504-2010-01-22-23-48-22.html>.
17. Koh H. Twenty-First Century International Lawmaking. US Department of State. URL: https://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5696&context=fss_papers

Тема 3. Юридична техніка в правотворчості

Теоретико-методологічні засади досліджень юридичної техніки. Поняття, цілі, структура та значення юридичної техніки в правотворчій діяльності. Характеристика різних підходів щодо розуміння юридичної техніки. Аналіз багатогранності поняття «юридична техніка». Проблема типології юридичної техніки. «Широкий» підхід. «Вузкий» підхід до розуміння юридичної техніки. поняття «Юридична техніка» і «законодавча техніка». Значення юридичної техніки для формування правової держави, зміцнення законності і правопорядку, підвищення рівня професійної культури юриста. Зміст понять «законодавча техніка» та «законодавча технологія»; «юридична техніка» та «юридична технологія», їх взаємозв'язок і взаємообумовленість.

Юридична техніка в правотворчості як методика роботи над текстами нормативно-правових актів. Прийоми викладу думки законодавця (інших суб'єктів правотворчості) у статтях нормативно-правових актів. Вибір найдоцільнішої структури кожного з актів, термінології і мови. Способи оформлення змін, доповнень, повного або часткового скасування, об'єднання нормативно-правових актів. Забезпечення юридичної досконалості нормативних документів.

Мовні правила підготовки проектів нормативно-правових актів. Техніка викладення волі законодавця. Види правотворчих помилок та порядок їх виправлення. Проблема термінологічної уніфікації (однозначність, загальновизнаність, стабільність, доступність, визначеність, чіткість).

Проблеми правового регулювання вимог юридичної техніки.

Література:

1. Яковенко М.О. Юридична техніка: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни студентами спеціальності 081 «Право». Полтава: ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ», 2016. 148 с. URL: http://pravo.puet.edu.ua/files/lic2016/ut_03.pdf
2. Риндюк В.І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2009. 162 с. URL: http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/8461/1/cgiirbis_64.pdf
3. Берджерон Р. Правила нормопроекування. Оттава : М-ство юстиції Канади, 1999. 60 с. URL: apitu.org.ua/system/files/bergeron.doc
4. Болдырев М. Юридическое конструирование: курс лекций URL: <http://issuu.com/singua/docs/iurconst/1>
5. Буроменський М. В. Звернення до Європейського суду з прав людини : практика Суду і особливості українського законодавства URL: <http://www.khpg.org/index.php?id=1080677442>

6.Гиляка О. Юридичний документ : особливості та законодавче регулювання // Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 3. С. 165-172. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/vapny_2014_3_18.pdf/

7.Шевчук І. Основні види правотворчих помилок у законодавстві України: деякі теоретичні аспекти. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2014. Вип. № 59. С. 35-42.

8.Шутак І. Концептуальні міркування щодо впровадження навчальної дисципліни «Юридична техніка». *Вісник Національної академії наук України*. Київ, 2015. Вип. №4 (83). С. 21-28.

9.Про нормативно-правові акти: проект Закону України (реєстраційний № 7409 від 01.12.2010 р.) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=39123/

10. Косович В. Недоліки нормативно-правових актів України та шляхи боротьби з ними. URL: <http://radnuk.info/home/24139-2013-04-15-18-56-48.html>.

Тема 4. Вплив наукової доктрини на правотворчість

Правова доктрина як категорія наукової творчості. Правовий механізм взаємодії Ради Європи та України. Визначення правових засобів взаємодії правових систем Ради Європи та України. Створення нормативно-правової бази щодо впровадження правових актів Ради Європи. Формування механізму реалізації положень правових актів Ради Європи у юридичній практиці України. Узгодження змісту джерел права з правовими стандартами Ради Європи. Загальне визнання принципів і норм міжнародного права. Правова доктрина як засіб міжнародного обміну правовою інформацією, зближення законодавства різних країн та запровадження узгодженого юридичного режиму. Правова доктрина як основа конвергенції в межах правової системи ЄС. Правова доктрина як орієнтир розробки найважливіших, фундаментальних засад державотворення та формування національної правової системи України. Співвідношення понять «доктрина», «концепція», «теорія».

Правова доктрина як особливе джерело права. Максимальне використання потенціалу науково-дослідних інституцій та неурядових аналітичних центрів як необхідна умова процесу адаптації законодавства України до правових стандартів Ради Європи. Реалізація правових актів як форма апробації й перевірки істинності доктринальних ідей. Правова доктрина як ідеальний образ бачення права, яким воно має бути. Правова доктрина обґрунтовує необхідність і доцільність закріплення норм права. Правова доктрина як вагомий чинник формування права.

Глобалізаційні процеси та їх вплив на правотворчу діяльність. Особливості національної та міжнародної правотворчості.

Новітні доктрини «responsibility to protect», «failed state» у сучасній правотворчій діяльності держав.

Література:

1. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekscii/4417-ponyattya-mehanizmu-pravovogo-regulyuvannya.html>
2. Цись С.С. Доктринальні засади правотворчості: проблеми наукового розуміння. *Часопис Київського університету права*. Київ, 2015. Вип. №1. С. 69-72.
4. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. *Вісник Дніпропетровського університету*. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188.
5. Чабур С.В. Функціонування механізму правотворчості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ, 2018. 234 с.
6. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права: навчальний посібник. Вид. 9-те із змінами. Львів: Край, 2007. 192 с.
7. Глуценко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.
8. Гусаров С.М. Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. *Наше право*. 2015. № 6. С. 54-60.
9. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 2. С. 24 – 27.

10. Смирнова К. Концепція «м'якого» права (*soft law*) в Європейському Союзі. *Право України*. 2012. № 3–4. С. 329–336.
11. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 2. С. 24 – 27.
12. Манжул К.В. Стадії законодавчого процесу. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1511>.
13. Михайліна Т.В. Тіньова правотворчість як відображення ключових проблем сучасної правотворчості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 1. С. 28-30.
14. Договір про Європейський Союз http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
16. Удовика Л., Ганзенко О. Правові засоби правотворчості в контексті інтеграції України в ЄС. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/42.pdf>

Тема 5. Правотворчість у правових системах світу

Становлення і розвиток правотворчості в континентальній Європі. Розмежування позитивної та судової правотворчості. Законотворчість парламенту. Делегована правотворчість. Особливості юридичної техніки романо-германської системи.

Парламент Великобританії (Палата общин, Палата лордів та Корона) як законотворчий орган (зміни і доповнення у звичайній законотворчій процедурі), його повноваження. Участь у законотворчій діяльності Кабінет (прем'єр-міністр і основні міністри). Особливістю правової системи Великобританії. Створення прецедентів загального права високими судами, створення процесуальних правил для судів. Становлення і розвиток правотворчості у Великобританії. Правотворчість суддів. Особливості англійської юридичної техніки.

Стратегія національної безпеки США. Правотворчість в США. Судова правотворчість. Правотворчість Конгресу США. Роль Президента у законотворчості. Розмежування законотворчості федеральної влади і штатів. Особливості американської юридичної техніки.

Правотворчість в мусульманському праві. Роль доктрини у правотворчості мусульманських країн. Особливості розуміння законодавчої влади. Ставлення до судової правотворчості у мусульманській правовій доктрині.

Література:

1. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lectii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html>
2. Фази стратегічного планування в США. URL: <http://www.acqnotes.com/acqnote/acquisitions/national-defense-strategy-nds>.
3. National Security Strategy December 2017. Date Views 21.02.2018. URL: <https://whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.
4. Організаційні та правові аспекти забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури України : аналіт. доп. / [Бобро Д. Г., Іванюта С. П., Кондратов С. І., Суходоля О. М.] / за заг. ред. О. М. Суходолі. К. : НІСД, 2019. 224 с.
5. Абашидзе А.Х. Право международных организаций: учебник для бакалавриата и магистратуры. М.: Юрайт, 2014. 687 с.
6. Аббакумова Д. В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародноправова природа та повноваження: монографія. Х.: Право, 2016. 256 с.
7. Бехруз Х. Праворозуміння в мусульманських державах. URL: <http://www.apdp.in.ua/v22/04.pdf>.
8. Кармазіна К.Ю. Механізм взаємодії джерел національного права в правових системах загального типу. URL: <http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/5251/65-73.pdf;jsessionid=86237502E91DC7E71C6AE67924D64BFF?sequence=1>
9. Пономарьова Г.П., Бондаревич М.П. Історія становлення й розвитку делегованого законодавства: досвід Великої Британії, Франції, США. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2017/3.pdf.
10. Перерва Ю.М. Суб'єкти права законодавчої ініціативи в зарубіжних країнах. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Харків, 2010. Вип. № 4(1). С. 53-59.

11. Сорока С.В. Роль уряду як суб'єкта законодавчої ініціативи в процесі прийняття законів: досвід європейських країн. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. Серія: Державне управління. 2011. Т. 176, Вип. №164. С. 42-51.

Тема 6. Правотворчий процес в рамках міжнародних організацій

Міжнародні організації як особливі форми співробітництва в межах світової спільноти. Правотворча діяльність міжнародних організацій у вітчизняній правовій науці. Поняття правотворчості міжнародних організацій. Правотворча функція міжнародних організацій як процес погодження змісту норм міжнародного права та введення їх в дію. Правоздатність міжнародних організацій, відповідно до положень Віденської конвенції про право договорів між державами і міжнародними організаціями 1986 року. Спірне питання щодо того, чи повинні міжнародні міжурядові організації діяти виключно в межах нормотворчої компетенції, визначеної їхніми установчими актами.

Неурядові міжнародні організації як найпридатніша форма участі громадськості в міжнародному правотворчому процесі. Правотворча діяльність міжнародних міжурядових організацій. Результати міжнародної правотворчості. Рішення міжнародних організацій, односторонні акти держав, м'яке право, як особливі форми міжнародної правотворчості. Правотворчість міжнародних організацій як напрямок у прийнятті нормативних документів із внутрішніх організаційних питань.

Участь міжнародних організацій у процесі міжнародної правотворчості. Правотворчий процес а рамках Ради Європи та інших міжнародних регіональних організацій (ОБСЄ, Ліга Арабських держав, Організація американських держав). Види рішень Парламентської Асамблеї Ради Європи. Їх юридична сила. Юридична сила постанов Організації американських держав, Африканського Союзу.

Література:

1. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html>.
2. Данильченко Т.С. Розвиток правотворчості міжнародних організацій в умовах правової глобалізації. URL: http://visnyk-pravo.mdu.in.ua/uk/visnik_mdu_2016_12.pdf
3. Берзанюк Я.О. Міжнародні організації та установи як учасники правотворчого процесу в Україні. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2017. Вип. №2(2). С. 26-30.
4. Аббакумова Д. В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародноправова природа та повноваження: монографія. Х.: Право, 2016. 256 с.
5. Удовика Л., Ганзенко О. Правові засоби правотворчості в контексті інтеграції України в ЄС. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/42.pdf>
6. Бойко О.П. Місцеві ініціативи в системі регіонального розвитку: європейський вимір. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10boprev.pdf>.
7. Договір про Європейський Союз http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
8. Нігрєва О.О. Правотворчість у міжнародному праві: до питання про визначення. URL: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-3-2/40.pdf>.
9. Скрипник, О. М. Історія міжнародних організацій: навч. пос. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. 226 с.
10. Чаплюк О.І. Теоретичні та практичні аспекти співвідношення національної та міжнародної правотворчості дис. ... кандидат юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2012. 220 с.
11. Schermers Henry G., Blokker Niels M. International Institutional Law. Unity within Diversity. Fifth Revised Edition. *Martinus Nijhoff Publishers*, 2011. 1273 с.

Тема 7. Особливості правотворчої діяльності в Україні

Виникнення соціально-правових регуляторів суспільних відносин - норми права як складова частиною більш широкого та складного процесу – процесу правоутворення.

Правотворчість, як складова частина правоутворюючого процесу. Організаційно-правові та методико-прикладні питання правотворчості. Правотворчість як родові поняття, охоплюючи два різновиди створення норм права, як законотворчість та нормотворчість. Створення правової норми як забезпечення регулювання суспільних відносин, що досягаються у процесі реалізації правових приписів. Теоретико-прикладне осмислення правотворчої форми правової діяльності. Сучасний стан української доктрини правотворчості. Чинники, які впливають на якість нормативно-правового матеріалу. Український законодавчий процес. Прояви лобізму у національному правотворчому процесі.

Судова практика як джерело правотворчості у правовій системі України. Вплив судової практики на законодавчу діяльність. Основні тенденції розвитку судової практики як джерела правотворчості в Україні. Прецеденти тлумачення, що спрямовані на адаптацію, конкретизацію норми права, заповнення прогалин в праві як основний прояв судової правотворчості. Елементи судової правотворчості у постановках Верховного Суду.

Організація підзаконної нормативно-правової діяльності. Технологія створення нормативних актів Президента України. Технологія створення нормативних актів Кабінетом Міністрів України. Технологія створення нормативних актів Центральними органами виконавчої влади. Технологія створення нормативних актів місцевими органами виконавчої влади. Технологія створення нормативних актів органами місцевого самоврядування.

Література:

1. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html>.
2. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. *Вісник Дніпропетровського університету*. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188.
3. Берназюк, Я. О. Форми участі інститутів громадянського суспільства у нормотворчому процесі. *Конституційно-правові аналітичні студії*. 2017. № 1. С. 43–51.
4. Глуценко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.
5. Росік Т.В. Роль судової практики в сучасній правотворчості: теоретико-прикладні аспекти. дис. ... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.02. Харків, 2012. 238 с.
6. Гусаров С.М. Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. *Наше право*. 2015. № 6. С. 54-60.
7. Соломонюк О. Роль правотворчих актів у судовій правотворчості. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/1/27.pdf>.
8. Косович В. Недоліки нормативно-правових актів України та шляхи боротьби з ними. URL: <http://radnuk.info/home/24139-2013-04-15-18-56-48.html>.
9. Лепех Ю.С. Про функції правотворчості органів публічного управління. *Університетські наукові записки*. Львів, 2018. Вип. №66. С.36-43.
10. Проект Закону про правотворчу народну ініціативу. Порівняльна таблиця 30.12.2013 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49445.
11. Про лобіювання в Україні: Проект Закону України від 13.04.1999 р. № 3188. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60191
12. Росенко М.І. Лобізм і його роль в діяльності сучасних парламентів. Шляхи удосконалення регламентації діяльності лобістів в парламенті України. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=214>

Тема 8. Правовий моніторинг правотворчої діяльності

Прогнозування як найважливіша функція загальної теорії права. методи прогностичних досліджень як невід'ємна частина методологічного арсеналу загальної теорії права. Правові інститути й інститути держави як об'єкти правового моніторингу. Правовий моніторинг як основна ланка механізму реалізації правотворчої політики. Правовий моніторинг як сучасний інструмент забезпечення якості нормативно-правових актів. Інструменти забезпечення високої якості

нормативно-правових актів (соціологічні дослідження, обробка та аналіз статистичних даних, прогнозування і моделювання дії майбутніх законів, комплексна експертиза законопроектів). Правотворчий процес, оцінювання якості чинних нормативно-правових актів та правозастосовний процес як стадії правового моніторингу. Техніка прогнозування як елемент правового моніторингу правотворчої діяльності.

Доктрина і методологія правового моніторингу. Загальні характеристики правового моніторингу. Моніторинг як: засіб контролю за якістю нормативно правових актів; форма оцінки ефективності нормативно правового регулювання; канал зворотного зв'язку між нормативно правовими актами та результатами їх дій; інструмент вироблення обґрунтованих пропозицій щодо корекції законодавства, підвищення його якості та ефективності застосування. Інформаційна функція правового моніторингу. Правовий моніторинг як адміністративно-правовий засіб забезпечення законності у правотворчій діяльності органів виконавчої влади.

Планування правотворчої діяльності. Планування різних видів та етапів правотворчої діяльності. Недоліки вітчизняного планування правотворчості.

Література:

1. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html>.
2. Онищук І.І. Дослідження правового моніторингу: понятійно-категоріальний апарат. URL: http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-72-81.pdf
3. Тарахонич Т.І. Правовий моніторинг як один із шляхів вдосконалення правового регулювання. Альманах права.2019.Вип.10.С.265-270.
4. Мельничук С.М. Роль моніторингу у процесі вдосконалення правових норм реалізації функцій сучасної держави Україна. Право і суспільство.2018.№5.С.29-33.
5. Макеєва О.М. Інформаційна функція правового моніторингу. Альманах права.2019.Вип.10.С.176-180.
6. Николина К.В. Процедурні особливості правового моніторингу текстуального виразу права: прагматичний підхід. Альманах права.2019.Вип.10.С.198-202.
7. Лисенко М.О. Правовий моніторинг як адміністративно-правовий засіб забезпечення законності у правотворчій діяльності органів виконавчої влади. Часопис Київського університету права.2014.№3.С.101-105.
8. Нижник Н., Муза О. Секторальний правовий моніторинг: постановка питання. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 1 (80). С.45-52.
9. Нижник Н.Р. Правовий моніторинг як необхідна складова законотворчого процесу. URL: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2014_2/visnik2_2014_st_16.pdf
10. Онищук І.І. Правовий моніторинг: техніка прогнозування. *Право і громадянське суспільство*. 2014. Вип. № 1. С. 39 – 49.
11. Косович В. Правовий моніторинг як засіб удосконалення нормативно-правових актів. Науковий вісник Львівського університету внутрішніх справ. 2012. №3. С. 31-44.

Тема 9. Роль судової практики в правотворчому процесі

Історія становлення наукових поглядів щодо ролі судової практики серед явищ правової реальності. Еволюцію становлення наукових поглядів щодо ролі судової практики в системі явищ правової реальності. Роль судової практики як засобу виявлення недоліків правового регулювання. Роль судової практики в процесі здійснення правотворчості. Роль судової практики як засобу правотворчого подолання прогалин у законодавстві. Роль судової практики як засобу узагальнення правотворчого впливу на суспільні відносини. Роль судової практики як засобу створення правотворчих пропозицій щодо вдосконалення положень чинного законодавства. Роль судової практики як засобу правотворчого контролю. Роль судової практики як засобу правотворчої ініціативи. Методологічна основа дослідження судової практики. Теоретико-правові аспекти судової практики в контексті її впливу на правотворчість. Функціональні можливості методологічних підходів та методів наукового дослідження ролі судової практики в процесі

правотворчості. Проблемні питання методологічного плану, що стосуються пізнання судової практики та її ролі в правотворчості.

Теоретико-правові аспекти судової практики. Поняття, ознаки та сутність судової практики. Доктринального розуміння функціонального призначення судової практики. Функціональне призначення судової практики у вдосконаленні законодавства. Система напрямків діяльності судових органів. Роль і цінності судової практики в системі засобів правового впливу. Роль судової практики в правотворчому процесі. Особливості ролі судової практики в сучасній правотворчості. Судова практика як особливий чинник правотворення, як результат діяльності судових органів (як суб'єктів права), безпосередньо пов'язаний з розвитком правовідносин у процесі формування та реалізації норм права.

Судова практика Конституційного Суду України та її роль у національній правотворчості.

Література:

1. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html>.
2. Дурнов Є.С. Судова правотворчість у правовій державі: історико-теоретичні аспекти // Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. Випуск 6, том 1. С. 14-19. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-1.3>
3. Петришин О. Судова практика як джерело права в Україні: проблеми теорії. Право України. 2016. № 10. С. 20–27.
4. Лісовий О.О. Деякі аспекти вдосконалення правового регулювання судового контролю при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів // Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2020. №. 2 (40). С. 159-168. DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2020-40-2-159-168>.
5. Лісовий О.О. Правова природа обмеження конституційних прав громадян при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. 2020. Вип. 19. С. 20-28. DOI 10.34079/2226-3047-2020-10-19-20-28
6. Козюбра М. Судова правотворчість: аномалія чи іманентна властивість правосуддя. Право України. 2016. № 10. С. 38–48.
7. Росік Т.В. Роль судової практики в сучасній правотворчості: теоретико-прикладні аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2016. 268 с.
8. Беяневич В. Е. Прецедентність судової практики: деякі аспекти дослідження проблеми. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. Вип. № 11. С. 73-80.
9. Кононенко В. Правотворчість судової практики. *Публічне право*. 2014, Вип. №2(14). С. 226-233.
10. Марочкін І.Є. Проблеми судової правотворчості в забезпеченні принципу верховенства права. *Проблеми законності*. 2012. Вип. 119. С. 224-237.
11. Соломонюк О. Роль правотворчих актів у судовій правотворчості. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/1/27.pdf>.
12. Хараберюш І.Ф. Негласні слідчі (розшукові) дії як об'єкт судового контролю // Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право. Маріуполь: МДУ, 2019. Вип. 18. С. 62-69. DOI 10.34079/2226-3047-2019-9-18-62-69.

Тема 10. Сучасні проблеми теорії та практики правотворчості

Функції правотворчості в процесі правового регулювання суспільних відносин: функція первинного регулювання нових суспільних відносин; функція оновлення нормативно-правового матеріалу; функція ліквідації прогалин у позитивному праві; функція систематизації нормативно-правового матеріалу. Принципи, на яких базується правотворча діяльність (раціональних, прагматичних, позбавлених будь-якої ідеології). Приклади реалізації принципів правотворчої діяльності у правотворчому процесі. Аналіз та переосмислення процесу правотворчості в контексті сучасних потреб суспільства і держави.

Проблеми та сучасні тенденції розвитку та вдосконалення правотворчої діяльності в Україні. Тенденції розвитку та удосконалення правотворчості. Впорядкування та усталення правотворчого процесу як необхідні умови розвитку правотворчості в Україні. Необхідність створення певних стандартів правотворчої процедури. Критерії, що висуваються до учасників правотворчого процесу; до нормативно-правових актів; до порядку і послідовності стадій правотворчого процесу; до порядку публікації і набуття нормативно-правовим актом чинності. Науково-експертне забезпечення правотворчого процесу. Поширення практико-прикладного, корпоративного характеру правотворчості. Посилення координаційно-програмного характеру правотворчості. Впровадження засад концептуалізації правотворчості. Правові засоби адаптації національного законодавства до права ЄС. Створення якісної доктринальної основи для продовження правотворчих процесів.

Література:

1. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html>.
2. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (анотація основних розділів Угоди) // Офіційний веб-сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-euassociation>.
3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
4. Удовика Л., Ганзенко О. Правові засоби правотворчості в контексті інтеграції України в ЄС // Підприємництво, господарство і право. 2017. № 10. С. 201-205. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/42.pdf>.
5. Цись С.С. Доктринальні засади правотворчості: проблеми наукового розуміння. *Часопис Київського університету права*. Київ, 2015. Вип. №1. С. 69-72.
6. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. *Вісник Дніпропетровського університету*. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188.
7. Брацук І. З. Теоретико-правові засади імплементації права Європейського Союзу в національне право держав – членів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 230 с.
8. Дідич Т.О. Значення та роль держави в сфері правотворчої діяльності в сучасних умовах: постановка проблеми. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 156-160.
9. Заєць Ю.А. Методичні рекомендації на тему: правова експертиза нормативно-правових актів. *Голосіївське районне управління юстиції у м. Києві*. Київ, 2015. 16 с.
10. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 2. С. 24 – 27.
11. Шевчук І. Основні види правотворчих помилок у законодавстві України: деякі теоретичні аспекти. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2014. Вип. № 59. С. 35-42.
12. Яценко Р.Я. Система принципів правотворчої діяльності та їх законодавче забезпечення. URL: <http://radnuk.info/statti/228-konst-pravo/3504-2010-01-22-23-48-22.html>.

4. Структура навчальної дисципліни

1-й семестр (залік)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1												
Тема 1. Правотворчість у системі категорій права	11	2	2		1	6	13	2	1			10
Тема 2. Теоретичні аспекти формування сучасної правотворчої діяльності у правовій державі	11	2	2		1	6	13	2	1			10
Тема 3. Юридична техніка в правотворчості	13	2	2		1	8	13	2	1			10
Тема 4. Вплив наукової доктрини на правотворчість	11	2	2		1	6	13	2	1			10
Тема 5. Правотворчість у правових системах світу	16	2	4		2	8	11	1				10
Тема 6. Правотворчий процес в рамках міжнародних організацій	13	2	2		1	8	11	1				10
Тема 7. Особливості правотворчої діяльності в Україні	12	2	2		2	6	13	2	1			10
Тема 8. Правовий моніторинг правотворчої діяльності	11	2	2		1	6	10	1	1			8
Тема 9. Роль судової практики в правотворчому процесі	13	2	2		1	8	11	2	1			8
Тема 10. Сучасні проблеми теорії та практики правотворчості	11	2	2		1	6	12	1	1			10
Разом за змістовним модулем 1	108	20	20			68	120	16	8			96
ІНДЗ	12				12							
Всього годин	120	20	20		12	68	120	16	8			96

5. Перелік тем та зміст практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми та стислий зміст роботи	Мета роботи	Кількість Годин (денне/заоч)	Результат навчання (РН) за ОП
1.	<p>Тема. Правотворчість у системі категорій права</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та об'єкт правотворчості. 2. Методологія наукового опрацювання правотворчого процесу. 3. Принципи наукового пізнання природи процесу правотворчості. <p style="text-align: center;">Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія держави і права (лекції). URL: http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html 2. Лепех Ю.С. Про функції правотворчості органів публічного управління. Університетські наукові записки. Львів, 2018. Вип. №66. С.36-43. 3. Нігрєєва О.О. Правотворчість у міжнародному праві: до питання про визначення. URL: http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-3-2/40.pdf 4. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. Вісник Дніпропетровського університету. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188. 5. Чабур С.В. Функціонування механізму правотворчості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ, 2018. 234 с. 6. Данильченко Т.С. Розвиток правотворчості міжнародних організацій в умовах правової глобалізації. URL: http://visnyk-pravo.mdu.in.ua/uk/visnyk_mdu_2016_12.pdf. 7. Глуценко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с. 8. Гусаров С.М. Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. Наше право. 2015. № 6. С. 54-60. 9. Дідич Т.О. Значення та роль держави в сфері правотворчої діяльності в сучасних умовах: постановка проблеми. Альманах права. 2012. Вип. 3. С. 156-160. 10. Кононенко В. Правотворчість судової практики. Публічне право. 2014, Вип. №2(14). С. 226-233. 11. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 2. С. 24 – 27. 12. Маньжук К.В. Стадії законодавчого процесу. URL: http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1511. 	Розглянути основні проблеми та місце правотворчості в системі права	2/1	РН1-РН20
2.	<p>Тема. Теоретичні аспекти формування сучасної правотворчості у правовій державі</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема визначення понять «правотворчість» 	Визначити проблеми та аспекти	2/1	РН1-РН20

	<p>та «правотворення».</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Суб'єкти правотворчості. 3. Правотворчий процес та процедура. 4. Критерії та методи оцінки ефективності правотворчого процесу. 5. Види правотворчості. 6. Правотворча компетенція. 7. Делегована правотворчість. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теорія держави і права (лекції). URL: http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html 2. Бехруз Х. Праворозуміння в мусульманських державах. URL: http://www.apdp.in.ua/v22/04.pdf 3. Лепех Ю.С. Про функції правотворчості органів публічного управління. Університетські наукові записки. Львів, 2018. Вип. №66. С.36-43. 4. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. Вісник Дніпропетровського університету. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188. 5. Чабур С.В. Функціонування механізму правотворчості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ, 2018. 234 с. 6. Богачова О. В. Законотворення: теоретикоприкладні аспекти: монографія. Кам'янець-Подільський: Рута, 2012. 448 с. 7. Глущенко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с. 8. Гусаров С.М. Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. Наше право. 2015. № 6. С. 54-60. 9. Кармазіна К.Ю. Механізм взаємодії джерел національного права в правових системах загального типу. 10. Кононенко В. Правотворчість судової практики. Публічне право. 2014, Вип. №2(14). С. 226-233. 11. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 2. С. 24 – 27. 12. Манжул К.В. Стадії законодавчого процесу. URL: http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1511. 	<p>формування правотворчості на сучасному етапі розвитку України</p>		
3.	<p>Тема. Юридична техніка в правотворчості</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, цілі, структура та значення юридичної техніки в правотворчій діяльності. 2. Загальні вимоги до проекту нормативно-правового акту. 3. Основні засоби та правила юридичної техніки. 4. Мовні правила підготовки проектів нормативно-правових актів. 5. Техніка викладення волі законодавця. 6. Види правотворчих помилок та порядок їх виправлення. 7. Проблеми правового регулювання вимог юридичної техніки. <p>Література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Яковенко М.О. Юридична техніка: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни студентами спеціальності 081 «Право». Полтава: ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ», 2016. 148 с. URL: http://pravo.puet.edu.ua/files/lic2016/ut_03.pdf 2. Риндок В.І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самот. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2009. 162 с. URL: 	<p>Проаналізувати значення юридичної техніки в правотворчому процесі</p>	2/1	PH1-PH20

	<p>http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/8461/1/cgiirbis_64.pdf</p> <p>3. Бержерон Р. Правила нормопроектування. Оттава : М-ство юстиції Канади, 1999. 60 с. URL: aritu.org.ua/system/files/bergeron.doc</p> <p>4. Болдырев М. Юридическое конструирование: курс лекций URL: http://issuu.com/singa/docs/iurconst/1</p> <p>5. Буроменський М. В. Звернення до Європейського суду з прав людини : практика Суду і особливості українського законодавства URL: http://www.khpg.org/index.php?id=1080677442</p> <p>6. Гиляка О. Юридичний документ : особливості та законодавче регулювання // Вісник Національної академії правових наук України. 2014. № 3. С. 165-172. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/vapny_2014_3_18.pdf/</p> <p>7. Шевчук І. Основні види правотворчих помилок у законодавстві України: деякі теоретичні аспекти. Вісник Львівського університету. Серія юридична. 2014. Вип. № 59. С. 35-42.</p> <p>8. Шутак І. Концептуальні міркування щодо впровадження навчальної дисципліни «Юридична техніка». Вісник Національної академії наук України. Київ, 2015. Вип. №4 (83). С. 21-28.</p> <p>9. Про нормативно-правові акти: проект Закону України (реєстраційний № 7409 від 01.12.2010 р.) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=39123/</p>			
4.	<p>Тема. Вплив наукової доктрини на правотворчість</p> <p>1. Співвідношення понять «доктрина», «концепція», «теорія».</p> <p>2. Глобалізаційні процеси та їх вплив на правотворчу діяльність. Особливості національної та міжнародної правотворчості.</p> <p>3. Новітні доктрини «responsibility to protect», «failed state» у сучасній правотворчій діяльності держав.</p> <p style="text-align: center;">Література:</p> <p>1. Теорія держави і права (лекції). URL: http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html</p> <p>2. Цись С.С. Доктринальні засади правотворчості: проблеми наукового розуміння. Часопис Київського університету права. Київ, 2015. Вип. №1. С. 69-72.</p> <p>4. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. Вісник Дніпропетровського університету. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188.</p> <p>5. Чабур С.В. Функціонування механізму правотворчості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ, 2018. 234 с.</p> <p>6. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права: навчальний посібник. Вид. 9-те із змінами. Львів: Край, 2007. 192 с.</p> <p>7. Глушенко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.</p> <p>8. Гусаров С.М. Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. Наше право. 2015. № 6. С. 54-60.</p> <p>9. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 2. С. 24 – 27.</p> <p>10. Смирнова К. Концепція «м'якого» права (soft law) в Європейському Союзі. Право України. 2012. № 3-4. С. 329-336.</p>	Дослідити вплив наукової доктрини на правотворчість	2/1	PH1-PH20
5.	<p>Тема. Правотворчість в правових системах світу</p> <p>1. Становлення і розвиток правотворчості в континентальній Європі.</p>	Визначити коло проблем правотворчості в	2/-	PH1-PH20

	<p>2. Розмежування позитивної та судової правотворчості. Законотворчість парламенту. Делегована правотворчість.</p> <p>3. Особливості юридичної техніки романо-германської системи.</p> <p>4. Становлення і розвиток правотворчості в Англії. Правотворчість суддів.</p> <p>5. Особливості англійської юридичної техніки.</p> <p>6. Правотворчість в США. Судова правотворчість. Правотворчість Конгресу США. Роль Президента у законотворчості.</p> <p>7. Розмежування законотворчості федеральної влади і штатів.</p> <p>8. Особливості американської юридичної техніки.</p> <p>9. Роль доктрини у правотворчості мусульманських країн.</p> <p>10. Ставлення до судової правотворчості у мусульманській правовій доктрині.</p> <p style="text-align: center;">Література:</p> <p>1. Теорія держави і права (лекції). URL: http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html</p> <p>2. Фази стратегічного планування в США. URL: http://www.acqnotes.com/acqnote/acquisitions/national-defense-strategy-nds.</p> <p>3. National Security Strategy December 2017. Date Views 21.02.2018. URL: https://whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf.</p> <p>4. Організаційні та правові аспекти забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури України : аналіт. доп. / [Бобро Д. Г., Іванюта С. П., Кондратов С. І., Суходоля О. М.] / за заг. ред. О. М. Суходолі. К. : НІСД, 2019. 224 с.</p> <p>5. Абашидзе А.Х. Право міжнародних організацій: учебник для бакалавриата и магистратуры. М.: Юрайт, 2014. 687 с.</p> <p>6. Аббакумова Д. В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародноправова природа та повноваження: монографія. Х.: Право, 2016. 256 с.</p> <p>7. Бехруз Х. Праворозуміння в мусульманських державах. URL: http://www.apdp.in.ua/v22/04.pdf.</p> <p>8. Кармазіна К.Ю. Механізм взаємодії джерел національного права в правових системах загального типу.</p> <p>9. Пономарьова Г.П., Бондаревич М.П. Історія становлення й розвитку делегованого законодавства: досвід Великої Британії, Франції, США. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2017/3.pdf.</p> <p>10. Перерва Ю.М. Суб'єкти права законодавчої ініціативи в зарубіжних країнах. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. Харків, 2010. Вип. № 4(1). С. 53-59.</p>	правових системах світу		
6.	<p>Тема. Правотворчий процес в рамках міжнародних організацій</p> <p>1. Поняття правотворчості міжнародних організацій.</p> <p>2. Правотворча діяльність міжнародних міжурядових організацій. Результати міжнародної правотворчості.</p> <p>3. Рішення міжнародних організацій, односторонні акти держав, м'яке право, як особливі форми міжнародної правотворчості.</p>	Визначити особливості правотворчого процесу міжнародних організацій	2/-	PH1-PH20

	<p>4. Правотворчий процес а рамках Ради Європи та інших міжнародних регіональних організацій.</p> <p>5. Види рішень Парламентської Асамблеї Ради Європи. Їх юридична сила.</p> <p>6. Юридична сила постанов Організації американських держав, Африканського Союзу.</p> <p>Література:</p> <p>1. Теорія держави і права (лекції). URL: http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html.</p> <p>2. Данильченко Т.С. Розвиток правотворчості міжнародних організацій в умовах правової глобалізації. URL: http://visnyk-pravo.mdu.in.ua/uk/visnik_mdu_2016_12.pdf</p> <p>3. Берзанюк Я.О. Міжнародні організації та установи як учасники правотворчого процесу в Україні. Journal «ScienceRise: Juridical Science». 2017. Вип. №2(2). С. 26-30.</p> <p>4. Аббакумова Д. В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародноправова природа та повноваження: монографія. Х.: Право, 2016. 256 с.</p> <p>5. Удовика Л., Ганзенко О. Правові засоби правотворчості в контексті інтеграції України в ЄС. URL: http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2017/10/42.pdf</p> <p>6. Бойко О.П. Місцеві ініціативи в системі регіонального розвитку: європейський вимір. URL: http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10boprev.pdf.</p> <p>7. Договір про Європейський Союз http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029.</p> <p>8. Нігрєєва О.О. Правотворчість у міжнародному праві: до питання про визначення. URL: http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-3-2/40.pdf.</p> <p>9. Скрипник, О. М. Історія міжнародних організацій: навч. пос. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. 226 с.</p> <p>10. Чапляк О.І. Теоретичні та практичні аспекти співвідношення національної та міжнародної правотворчості дис. ... кандид. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2012. 220 с..</p>			
7.	<p>Тема. Особливості правотворчої діяльності в Україні</p> <p>1. Сучасний стан української доктрини правотворчості.</p> <p>2. Український законодавчий процес. Прояви лобізму у національному правотворчому процесі.</p> <p>3. Елементи судової правотворчості у постановках Верховного Суду.</p> <p>4. Організація підзаконної нормативно-правової діяльності. Технологія створення нормативних актів Президента України.</p> <p>5. Технологія створення нормативних актів Кабінетом Міністрів України.</p> <p>6. Технологія створення нормативних актів Центральними органами виконавчої влади.</p> <p>7. Технологія створення нормативних актів місцевими органами виконавчої влади.</p> <p>8. Технологія створення нормативних актів органами місцевого самоврядування.</p> <p>Література:</p> <p>1. Теорія держави і права (лекції). URL: http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-</p>	Опанувати теоретичні аспекти правотворчої діяльності в Україні	2/1	PH1-PH20

	<p>mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html.</p> <p>2. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. Вісник Дніпропетровського університету. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188.</p> <p>3. Берназюк, Я. О. Форми участі інститутів громадянського суспільства у нормотворчому процесі. Конституційно-правові аналітичні студії. 2017. № 1. С. 43–51.</p> <p>4. Глуценко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.</p> <p>5. Росік Т.В. Роль судової практики в сучасній правотворчості: теоретико-прикладні аспекти. дис. ... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.02. Харків, 2012. 238 с.</p> <p>6. Гусаров С.М. Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. Наше право. 2015. № 6. С. 54-60.</p> <p>7. Соломонюк О. Роль правотворчих актів у судовій правотворчості. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/1/27.pdf.</p> <p>8. Косович В. Недоліки нормативно-правових актів України та шляхи боротьби з ними. URL: http://radnuk.info/home/24139-2013-04-15-18-56-48.html.</p> <p>9. Лепех Ю.С. Про функції правотворчості органів публічного управління. Університетські наукові записки. Львів, 2018. Вип. №66. С.36-43.</p> <p>10. Проект Закону про правотворчу народну ініціативу. Порівняльна таблиця 30.12.2013 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49445.</p>			
8.	<p>Тема. Правовий моніторинг правотворчої діяльності</p> <p>1. Техніка прогнозування як елемент правового моніторингу правотворчої діяльності.</p> <p>2. Планування різних видів та етапів правотворчої діяльності.</p> <p>3. Недоліки вітчизняного планування правотворчості.</p> <p style="text-align: center;">Література:</p> <p>1. Теорія держави і права (лекції). URL: http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html.</p> <p>2. Онищук І.І. Дослідження правового моніторингу: понятійно-категоріальний апарат. URL: http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-72-81.pdf</p> <p>3. Тарахонич Т.І. Правовий моніторинг як один із шляхів вдосконалення правового регулювання. Альманах права.2019.Вип.10.С.265-270.</p> <p>4. Мельничук С.М. Роль моніторингу у процесі вдосконалення правових норм реалізації функцій сучасної держави Україна. Право і суспільство.2018.№5.С.29-33.</p> <p>5. Макеєва О.М. Інформаційна функція правового моніторингу. Альманах права.2019.Вип.10.С.176-180.</p> <p>6. Николина К.В. Процедурні особливості правового моніторингу текстуального виразу права: прагматичний підхід. Альманах права.2019.Вип.10.С.198-202.</p> <p>7. Лисенко М.О. Правовий моніторинг як адміністративно-правовий засіб забезпечення законності у правотворчій діяльності органів виконавчої влади. Часопис Київського університету права.2014.№3.С.101-105.</p> <p>8. Нижник Н., Муза О. Секторальний правовий моніторинг: постановка питання. Вісник Національної академії правових наук України. 2015. № 1 (80). С.45-52.</p> <p>9. Нижник Н.Р. Правовий моніторинг як необхідна складова законотворчого процесу. URL:</p>	Визначити проблеми та основні напрямки розвитку правового моніторингу	2/1	РН1-РН20

	<p>http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2014_2/visnik2_2014_st_16.pdf 10. Онищук І.І. Правовий моніторинг: техніка прогнозування. Право і громадянське суспільство. 2014. Вип. № 1. С. 39 – 49.</p>			
9.	<p>Тема. Роль судової практики в правотворчому процесі 1. Роль судової практики серед явищ правової реальності. 2. Поняття, ознаки та сутність судової практики. 3. Роль судової практики в правотворчому процесі. 4. Судова практика Конституційного Суду України та її роль у національній правотворчості.</p> <p>Література: 1. Теорія держави і права (лекції). URL: http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html. 2. Дурнов Є.С. Судова правотворчість у правовій державі: історико-теоретичні аспекти // Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. Випуск 6, том 1. С. 14-19. DOI https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-1.3 3. Петришин О. Судова практика як джерело права в Україні: проблеми теорії. Право України. 2016. № 10. С. 20–27. 4. Козюбра М. Судова правотворчість: аномалія чи іманентна властивість правосуддя. Право України. 2016. № 10. С. 38–48. 5. Росік Т.В. Роль судової практики в сучасній правотворчості: теоретико-прикладні аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2016. 268 с. 6. Беляневич В. Е. Прецедентність судової практики: деякі аспекти дослідження проблеми. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2005. Вип. № 11. С. 73-80. 7. Кононенко В. Правотворчість судової практики. Публічне право. 2014, Вип. №2(14). С. 226-233. 8. Марочкін І.Є. Проблеми судової правотворчості в забезпеченні принципу верховенства права. Проблеми законності. 2012. Вип. 119. С. 224-237. 9. Соломонюк О. Роль правотворчих актів у судовій правотворчості. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/1/27.pdf.</p>	Визначити проблеми участі судової практики в правотворчості	2/1	PH1- PH20
10.	<p>Тема. Сучасні проблеми теорії та практики правотворчості 1. Функції та принципи правотворчості. 2. Тенденції розвитку та вдосконалення правотворчості в Україні.</p> <p>Література: 1. Теорія держави і права (лекції). URL: http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html. 2. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (анотація основних розділів Угоди) // Офіційний веб-сайт Міністерства закордонних справ України. URL: http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-euassociation. 3. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15. 4. Удовика Л., Ганзенко О. Правові засоби правотворчості в контексті інтеграції України в ЄС // Підприємництво, господарство і право. 2017. № 10. С. 201-205. URL: http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/42.pdf.</p>	Визначити сучасні проблеми правотворчості	2/1	PH1- PH20

5. Цись С.С. Доктринальні засади правотворчості: проблеми наукового розуміння. <i>Часопис Київського університету права</i> . Київ, 2015. Вип. №1. С. 69-72.			
6. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. <i>Вісник Дніпропетровського університету</i> . Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188.			
7. Брацук І. З. Теоретико-правові засади імплементації права Європейського Союзу в національне право держав – членів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 230 с.			
8. Дідич Т.О. Значення та роль держави в сфері правотворчої діяльності в сучасних умовах: постановка проблеми. <i>Альманах права</i> . 2012. Вип. 3. С. 156-160.			
9. Заєць Ю.А. Методичні рекомендації на тему: правова експертиза нормативно-правових актів. Голосіївське районне управління юстиції у м. Києві. Київ, 2015. 16 с.			
10. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 2. С. 24 – 27.			
Разом:		20/8	

6. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом.

7. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом.

8. Самостійна робота

Самостійна робота передбачає необхідність самостійного опанування аспірантами основними теоретичними положеннями, категоріями, термінами, що використовуються даною навчальною дисципліною, а також самостійне оволодіння основними методами наукового дослідження та розвиток самостійного теоретичного правового мислення.

Опрацьовуючи самостійно матеріал аспірантами бажано використовувати джерела, що запропоновані в загальному списку рекомендованих джерел.

Формами контролю виконання аспірантами самостійної роботи є усне або письмове опитування та перевірка правильності виконання навчальних завдань під час індивідуально-консультативної роботи викладача.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна/заочна)
1	Тема 1. Правотворчість у системі категорій права	6/10
2	Тема 2: Теоретичні аспекти формування сучасної правотворчої діяльності у правовій державі.	6/10
3	Тема 3: Юридична техніка в правотворчості	8/10
4	Тема 4: Вплив наукової доктрини на правотворчість.	6/10
5	Тема 5: Правотворчість у правових системах світу	8/10
6	Тема 6: Правотворчий процес в рамках міжнародних організацій	8/10
7	Тема 7: Особливості правотворчої діяльності в Україні	6/10

8	Тема 8: Правовий моніторинг правотворчої діяльності	6/8
9	Тема 9: Роль судової практики в правотворчому процесі	8/8
10	Тема 10: Сучасні проблеми теорії та практики правотворчості	6/10

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне завдання для аспірантів передбачає:
 підготовку есе,
 письмового огляду літературних джерел,
 аналітичної довідки за темою, що вивчається,
 складання документу за результатом використання технічних засобів,
 роботу в командах із розв'язування поставленої проблематики,
 виконання самостійної наукової роботи.

Написання самостійної (індивідуальної) наукової роботи з аналітичним оглядом наукових публікацій за визначеною тематикою.

Написання самостійної (індивідуальної) наукової роботи з аналітичним оглядом наукових публікацій за визначеною тематикою.

Мета наукової роботи з аналітичним оглядом наукових публікацій: напрацювання самостійних творчих навичок з підготовки письмової роботи, яка представляє собою загальний огляд (аналіз) наукових публікацій та розгорнуте і аргументоване викладення власного погляду аспіранта, з можливістю критичного підходу до деяких наукових теоретичних підходів за визначеною темою наукового дослідження.

Вимоги до змісту самостійної (індивідуальної) наукової роботи:

1) Структура роботи складається з плану, вступу, основної частини, загальних висновків, списку використаних наукових та нормативних джерел. Посилання на використані джерела є обов'язковим.

2) Вступ має містити:

○ актуальність теми (висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним, досить кількома реченнями висловити сутність проблеми наукового завдання);

○ мету і завдання;

○ об'єкт дослідження (це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення);

○ предмет дослідження (міститься в межах об'єкта);

3) Основний зміст роботи повинен містити детальний аналіз проблематики визначеної теми наукової роботи з оглядом наукових підходів та власних аргументованих ідей до вирішення проблеми, можливий аналіз нормативного матеріалу та матеріалів юридичної практики.

4) Загальні висновки по роботі – коротке викладення чітко сформульованих ідей і належно обґрунтованих пропозицій основної частини, які мають науково-практичне значення і є самостійним здобутком аспіранта.

5) Список використаних джерел (10-15 найменувань).

Оформлення роботи:

➤ загальний об'єм всієї роботи не має перевищувати 20 друкованих сторінок;

➤ поля: верхнє, нижнє – 2 см, зліва – 2,5 см, справа – 1,5 см;

➤ шрифт – 14 Times New Roman, інтервал – 1,5;

➤ нумерація сторінок.

Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, але на ньому номер сторінки не ставлять. На наступних сторінках номер проставляють у правому

верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Оцінювання: рівень аналізу наукових (нормативних) джерел, повнота розкриття теми, послідовність і правильність аргументації власних думок, якість оформлення та презентації тощо.

Тематика самостійної (індивідуальної) наукової роботи затверджується викладачем.

10. Методи навчання

В процесі навчання використовуються словесні методи: лекція, лекція-дискусія, лекції-візуалізації; наочні: демонстрація матеріалу за допомоги мультимедіа засобів; практичні: контрольні роботи, індивідуальні науково-дослідні завдання, вправи різних типів, ситуативне моделювання. Крім того, важливу роль відіграють творчі, проблемно-пошукові методи, пов'язані із постановкою наукової гіпотези, розгляд якої має знайти відображення в навчальній діяльності аспіранта. Впроваджується інтерактивна модель навчання, також використовуються методи ситуативного моделювання, дискутування та інші інтерактивні методи навчання (метод «Робота в малих групах», «Правнича промова», «Сократовий метод», «Коло ідей», «Займи позицію» тощо).

Лекції надають аспірантам матеріали щодо основних положень теоретичних особливостей використання техніки в кримінальному процесі, що є основою для самостійного навчання аспірантів. Лекції доповнюються практичними (семінарськими) заняттями, що обов'язково включають у себе опитування у формі «мозкового штурму», що надають аспірантам можливість застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах. Практико-орієнтоване навчання передбачає застосування положень щодо набуття навичок ефективного використання технічних засобів в практичній діяльності. Самостійному навчанню сприятиме підготовка до лекцій, практичних занять, а також робота в невеликих групах для підготовки презентацій, що будуть представлені іншим групам, а потім проаналізовані та обговорені. Під час підготовки до презентацій за результатами практико-орієнтованого навчання аспіранти удосконалюватимуть навички самостійного навчання, швидкого критичного читання, синтезу та аналітичного мислення.

Консультація викладача з питань підготовки до семінарських занять, виконання ІНДЗ за змістом тем.

Індивідуальна співбесіда за програмовим змістом дисципліни та перевірка завдань для самостійної роботи аспіранта, визначених у семінарських заняттях з метою підвищення рейтингу успішності аспіранта.

Основними формами навчання є лекції, семінарські (практичні) заняття, самостійна робота аспірантів.

Теми для індивідуального завдання:

1. Історія розвитку юридичної техніки: зарубіжний історико-правовий досвід становлення юридичної техніки та історико-правовий аналіз зародження і розвитку юридичної техніки в Україні.
2. Особливості юридичної техніки в різних правових системах сучасності.
3. Правила оформлення посилань у нормативно-правових актах.
4. Правила внесення змін та доповнень до нормативно-правових актів.
5. Опублікування нормативних актів: значення, терміни, офіційні і неофіційні джерела, мова, обмежувальні грифи
6. Способи розробки законопроектів. Супровідні документи до законопроекту. Справа законопроекту.
7. Обговорення законопроекту на пленарних засіданнях Верховної Ради України з його наступним прийняттям або відхиленням (повністю чи частково)
8. Загальні і специфічні логічні правила.
9. Правило мотивації прийняття нормативного акта.
10. Єдність юридичної термінології та її значення.
11. Зовнішня та внутрішня форма нормативно-правового акта.
12. Структурні одиниці тексту нормативно-правових актів: частина, розділ, глава, стаття, параграф, пункт, підпункт, абзац.
13. Вибір зовнішньої форми нормативно-правового акта.

14. Використання багатозначних слів та іноземної юридичної термінології.
15. Застарілі слова (архаїзми) в юридичних текстах і мові.
16. Професіоналізм у праві.
17. Поняття як категорія юридичної техніки.
18. Ознаки та сутність правового поняття. Класифікація понять.
19. Функції юридичних конструкцій.
20. Використання юридичних конструкцій при підготовці текстів юридичних документів.
21. Співвідношення юридичних презумпцій з іншими правовими припущеннями.
22. Загальноправові міжгалузеві та галузеві презумпції.
23. Фактичні та законодавчо закріплені презумпції.
24. Оспорювані та незаперечні презумпції. Використання юридичних фікцій для усунення юридичного конфлікту.
25. Вимоги до використання преюдицій в юридичному процесі.
26. Зміст і форма юридичних символів. Вимоги до юридичних символів.
27. Вплив юридичних застережень на ефективність правового регулювання.
28. Порядок набрання чинності іншими юридичними документами: міжнародними договорами України; рішеннями і висновками Конституційного Суду України; постановами Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів; розпорядчими та іншими документами органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій.
29. Значення опублікування нормативно-правових актів
30. Особливості систематизації рішень Конституційного Суду України.
31. Особливості систематизації міжнародних договорів.
32. Облік нормативно-правових актів.
33. Договір як основний вид правореалізаційних документів.
34. Техніко-юридичні особливості договорів.
35. Мова, стиль та термінологія актів правозастосування та вимоги юридико-технічного характеру.
36. Прийоми і способи юридичної техніки при підготовці інтерпретаційних актів.
37. Техніка опублікування актів тлумачення норм права.
38. Шляхи усунення та недопущення інтерпретаційних помилок.
39. Основні дефекти правореалізаційних актів.
40. Редагування управлінських, адміністративно-правових, кримінально-процесуальних, цивільно-правових, цивільних процесуальних документів.

11. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний контроль здійснюється під час проведення та семінарських занять, а також за результатами виконання здобувачем вищої освіти завдань для самостійної роботи (есе, аналітичні записки).

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення навчальної дисципліни у формі екзамену.

Контрольні питання з дисципліни

1. Предмет та об'єкт правотворчості.
2. Методологія наукового опрацювання правотворчого процесу.
3. Принципи наукового пізнання природи процесу правотворчості.
4. Розмежування понять «правотворчість» та «правотворення».
5. Суб'єкти правотворчості.
6. Правотворчий процес та процедура.
7. Критерії та методи оцінки ефективності правотворчого процесу.
8. Види правотворчості.
9. Правотворча компетенція. Делегована правотворчість.
10. Поняття, цілі, структура та значення юридичної техніки в правотворчій діяльності.

11. Загальні вимоги до проекту нормативно-правового акту.
12. Основні засоби та правила юридичної техніки.
13. Мовні правила підготовки проектів нормативно-правових актів.
14. Техніка викладення волі законодавця.
15. Види правотворчих помилок та порядок їх виправлення. Проблеми правового регулювання вимог юридичної техніки.
16. Співвідношення понять «доктрина», «концепція», «теорія».
17. Глобалізаційні процеси та їх вплив на правотворчу діяльність. Особливості національної та міжнародної правотворчості.
18. Новітні доктрини «responsibility to protect», «failed state» у сучасній правотворчій діяльності держав.
19. Становлення і розвиток правотворчості в континентальній Європі.
20. Розмежування позитивної та судової правотворчості.
21. Особливості юридичної техніки романо-германської системи.
22. Становлення і розвиток правотворчості в Англії. Правотворчість суддів.
23. Правотворчість в США. Розмежування законотворчості федеральної влади і штатів.
24. Роль доктрини у правотворчості мусульманських країн. Становлення до судової правотворчості у мусульманській правовій доктрині
25. Становлення і розвиток правотворчості в континентальній Європі.
26. Розмежування позитивної та судової правотворчості. Законотворчість парламенту. Делегована правотворчість.
27. Поняття правотворчості міжнародних організацій.
28. Правотворча діяльність міжнародних міжурядових організацій. Результати міжнародної правотворчості.
29. Рішення міжнародних організацій, односторонні акти держав, м'яке право, як особливі форми міжнародної правотворчості.
30. Правотворчий процес а рамках Ради Європи та інших міжнародних регіональних організацій.
31. Види рішень Парламентської Асамблеї Ради Європи. Їх юридична сила.
32. Юридична сила постанов Організації американських держав, Африканського Союзу.
33. Сучасний стан української доктрини правотворчості.
34. Український законодавчий процес.
35. Прояви лобізму у національному правотворчому процесі.
36. Елементи судової правотворчості у постановах Верховного Суду.
37. Організація підзаконної нормативно-правової діяльності. Технологія створення нормативних актів Президента України.
38. Технологія створення нормативних актів Кабінетом Міністрів України.
39. Технологія створення нормативних актів Центральними органами виконавчої влади.
40. Технологія створення нормативних актів місцевими органами виконавчої влади.
41. Технологія створення нормативних актів органами місцевого самоврядування.
42. Техніка прогнозування як елемент правового моніторингу правотворчої діяльності.
43. Планування різних видів та етапів правотворчої діяльності.
44. Недоліки вітчизняного планування правотворчості. Роль судової практики серед явищ правової реальності.
45. Поняття, ознаки та сутність судової практики.
46. Роль судової практики в правотворчому процесі.
47. Судова практика Конституційного Суду України та її роль у національній правотворчості Функції та принципи правотворчості.
48. Тенденції розвитку та вдосконалення правотворчості в Україні.

12. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання поточного контролю знань здобувачів вищої освіти

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
5	Аспірант в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно розв'язав усі завдання.
4	Аспірант достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно розв'язав більшість завдань.
3	Аспірант в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно розв'язав половину завдань.
2	Аспірант не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно розв'язав меншість завдань.
1	Аспірант частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно розв'язав окремі завдання.

Критерії оцінювання знань аспірантів на семінарському занятті

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
0	- відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми.
1	- фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
2	- демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
3	- демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних

	ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; - повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.
--	---

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання

№ з/п	Критерії оцінювання	Бали
1	належне оформлення та актуальність матеріалу	2
2	наявність ґрунтовних висновків	2
3	наявність списку літературних джерел	2
Усього		6

Критерії оцінювання підсумкового контролю знань аспірантів

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень
45-50	Аспірант в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання підсумкового контролю. Брав участь в конференціях має публікації в фахових виданнях.
35-44	Аспірант достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість завдань підсумкового контролю. Брав участь в конференціях або має публікації.
25-34	Аспірант в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину завдань підсумкового контролю.
15-24	Аспірант не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив меншість завдань підсумкового контролю
1-14	Аспірант частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі завдання підсумкового контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку ПМК
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Ноутбук, мультимедіа-проектор, ОС Windows, пакет Microsoft Office, ресурси Moodle, Google Meet.

14. Рекомендовані джерела інформації

Базова література

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Теорія держави і права (лекції). URL: <http://studies.in.ua/teorijaderzhavy-ta-prava-lekcii/4417-ponyattya-mehanzmu-pravovogo-regulyuvannya.html>.
5. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (анотація основних розділів Угоди) // Офіційний веб-сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-euassociation>.
6. Удовика Л., Ганзенко О. Правові засоби правотворчості в контексті інтеграції України в ЄС // Підприємництво, господарство і право. 2017. № 10. С. 201-205. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/42.pdf>.
7. Цись С.С. Доктринальні засади правотворчості: проблеми наукового розуміння. Часопис Київського університету права. Київ, 2015. Вип. №1. С. 69-72.
8. Дурнов Є.С. Судова правотворчість у правовій державі: історико-теоретичні аспекти // Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. Випуск 6, том 1. С. 14-19. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-1.3>.
9. Данильченко Т.С. Розвиток правотворчості міжнародних організацій в умовах правової глобалізації. URL: http://visnyk-pravo.mdu.in.ua/uk/visnik_mdu_2016_12.pdf.
10. Козюбра М. Судова правотворчість: аномалія чи іманентна властивість правосуддя. Право України. 2016. № 10. С. 38–48.

11. Лепех Ю.С. Про функції правотворчості органів публічного управління. Університетські наукові записки. Львів, 2018. Вип. №66. С.36-43.
12. Нижник Н.Р. Правовий моніторинг як необхідна складова законотворчого процесу. URL: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2014_2/visnik2_2014_st_16.pdf
13. Росік Т.В. Роль судової практики в сучасній правотворчості: теоретико-прикладні аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2016. 268 с.
14. Плавич В.П. Філософсько-правове дослідження сучасної правотворчості. Вісник Дніпропетровського університету. Дніпро, 2016. Вип. №1. С. 181-188.

Додаткова література

1. Абашидзе А.Х. Право международных организаций: учебник для бакалавриата и магистратуры. М.: Юрайт, 2014. 687 с.
2. Аббакумова Д. В. Комітет Міністрів Ради Європи: міжнародноправова природа та повноваження: монографія. Х.: Право, 2016. 256 с.
3. Андрійчук О. Правова інтерпретація Суду ЄС та Європейської Комісії як квазі-правотворчість. *Юридичний журнал*. Київ, 2006. Вип. № 9(51). С. 26-28.
4. Ахмад, І. Правотворчість міжнародних міжурядових організацій: автореф. дис. ... канд. юр. наук. Київ, 1999. 18 с.
5. Афанасьев В.С. Правообразование и правотворчество. *Юридическая наука и правоохранительная практика*. 2008. № 1 (4). С. 4 – 14.
6. Беляневич В. Е. Прецедентність судової практики: деякі аспекти дослідження проблеми. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2005. Вип. № 11. С. 73-80.
7. Берзанюк Я.О. Міжнародні організації та установи як учасники правотворчого процесу в Україні. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2017. Вип. №2(2). С. 26-30.
8. Берназюк, Я. О. Конституційні основи правотворчості Президента України: теорія і практика: автореф. дис. ... юр. наук. Київ, 2014. 40 с.
9. Берназюк, Я. О. Форми участі інститутів громадянського суспільства у нормотворчому процесі. *Конституційно-правові аналітичні студії*. 2017. Вип. № 1. С. 43–51.
10. Бехруз Х. Праворозуміння в мусульманських державах. URL: <http://www.apdp.in.ua/v22/04.pdf>.
11. Бобровник С. В. Конфлікт і компроміс у рішеннях міжнародних судових інституцій як міжнародній складовій правотворчості України. *Держава і право : збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. Київ, 2011. Вип. 51. С. 17-26.
12. Богачова О. В. Законотворення: теоретикоприкладні аспекти: монографія. Кам'янець-Подільський: Рута, 2012. 448 с.
13. Бойко О.П. Місцеві ініціативи в системі регіонального розвитку: європейський вимір. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10boprev.pdf>.
14. Брацук І. З. Теоретико-правові засади імплементації права Європейського Союзу в національне право держав – членів. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 230 с.
15. Волвенко П. В. Діяльність Конституційного Суду України щодо тлумачення Конституції України: теоретичний аспект: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2006. 198 с.
16. Волошин Ю. Модельна правотворчість і гармонізація у комплексі засобів зближення правових систем в умовах міждержавної інтеграції: порівняльно-правовий аспект. *Право України*. 2013. Вип. №3/4. С. 242-250.
17. Глуценко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення : автореф. канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.
18. Градова Ю.В. Інститут правового моніторингу як засіб оптимізації національної системи законодавства: конституційно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.02. Харків, 2012. 20 с.
19. Гусаров С.М. Суб'єкти законодавчої ініціативи в Україні. *Наше право*. 2015. Вип. № 6. С. 54-60.

20. Глущенко Ю.М. Правотворча діяльність місцевих державних адміністрацій та основні напрямки її удосконалення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2011. 20 с.
21. Дзейко Ж. Особливості законодавчої техніки як виду юридичної техніки: загальнотеоретичні аспекти. *Юридична техніка: доктринальні основи та проблеми викладання*. Харків, 2015. С. 56–58.
22. Дідич Т.О. Значення та роль держави в сфері правотворчої діяльності в сучасних умовах: постановка проблеми. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 156-160.
23. Дідич Т.О. Нормопроекування: теоретико-правовий аспект: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2006. 215 с.
24. Договір про Європейський Союз http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
25. Жбадинська Ю. Особливості делегованого законодавства як джерела права в англо-американській правовій сім'ї. *Митна справа*. 2015. Вип. №1(97), ч.2, книга 2. С. 255-260.
26. Занина М.А. Колізії норм права равной юридической силы (понятие, причины, виды). М., 2010. 144 с.
27. Законодавчий процес і парламентська законодавча процедура в Україні (проблеми якості, рекомендації щодо вдосконалення в контексті європейської практики) : монографія. Київ: Атіка-Н, 2010. 92 с.
28. Заєць Ю.А. Методичні рекомендації на тему: правова експертиза нормативно-правових актів. *Голосіївське районне управління юстиції у м. Києві*. Київ, 2015. 16 с.
29. Європейські правові стандарти та їх імплементація в українське законодавство. Київ: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2013. 546 с.
30. Кармазіна К.Ю. Механізм взаємодії джерел національного права в правових системах загального типу. URL: <http://liber.onu.edu.ua:8080/bitstream/handle/123456789/5251/65-73.pdf;jsessionid=86237502E91DC7E71C6AE67924D64BFF?sequence=1>.
31. Кононенко В. Правотворчість судової практики. *Публічне право*. 2014, Вип. №2(14). С. 226-233.
32. Косович В.М. Технологічно-юридичні недоліки нормативно-правових актів України. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Харків, 2014. Вип. №18. С. 38-42.
33. Косович В. Недоліки нормативно-правових актів України та шляхи боротьби з ними. URL: <http://radnuk.info/home/24139-2013-04-15-18-56-48.html>.
34. Косович В. Правовий моніторинг як засіб удосконалення нормативно-правових актів. *Науковий вісник Львівського університету внутрішніх справ*. 2012. №3. С. 31-44.
35. Коцан-Олинець Ю.Я., Мина В.В. Теоретико-правова характеристика правотворчості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 2. С. 24 – 27.
36. Кузнєцов А.О. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/DeBu_2011_1_25.pdf.
37. Ленгер Я.І., Бисага Ю.Ю. Реформа правової системи та нормотворчий процес: окремі аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. Ужгород, 2012. Вип. 18. С. 12-14.
38. Лисенко М.О. Правовий моніторинг як адміністративно-правовий засіб забезпечення законності у правотворчій діяльності органів виконавчої влади. *Часопис Київського університету права*. 2014. №3. С.101-105.
39. Лісовий О.О. Деякі аспекти вдосконалення правового регулювання судового контролю при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів // *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2020. №. 2 (40). С. 159-168. DOI: <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2020-40-2-159-168>.
40. Лісовий О.О. Правова природа обмеження конституційних прав громадян при проведенні НСРД, пов'язаних із використанням технічних засобів // *Вісник Маріупольського*

- державного університету. Серія : Право. 2020. Вип. 19. С. 20-28. DOI 10.34079/2226-3047-2020-10-19-20-28.
41. Лук'янов Д.В. Ісламське право: ознаки та тенденції розвитку. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/5224/1/Lukianov_40_43.pdf.
42. Мазуренко А.П. Правотворческа́я политика как новое направление исследований в юриспруденции URL: <https://www.sworld.com.ua/simpoz2/94.pdf>.
43. Макеєва О.М. Інформаційна функція правового моніторингу. Альманах права.2019.Вип.10.С.176-180.
44. Манжул К.В. Стадії законодавчого процесу. URL: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=1511>.
45. Марочкін І.Є. Проблеми судової правотворчості в забезпеченні принципу верховенства права. *Проблеми законності*. 2012. Вип. 119. С. 224-237.
46. Мельничук С.М. Роль моніторингу у процесі вдосконалення правових норм реалізації функцій сучасної держави Україна. *Право і суспільство*.2018.№5.С.29-33.
47. Міхайліна Т.В. Тіньова правотворчість як відображення ключових проблем сучасної правотворчості. *Порівняльно-аналітичне право*. 2015. № 1. С. 28-30.
48. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки, схвалені постановою колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000 р. № 41 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041323-00>.
49. Настасяк І.Ю. Правові засоби як основа нормативної частини правової системи. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2019/1_2019/part_1/6.pdf.
50. Нгуєн Ван Чуєн, Ву Куанг Чуан. О понятии и структуре механизма законотворчества. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Ужгород, 2014. Випуск 24. Том 1. С. 66 – 69.
51. Нижник Н. Концептуальні основи утвердження правового моніторингу в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. Вип. № 4(75). С. 23.
52. Нижник Н., Муза О. Секторальний правовий моніторинг: постановка питання. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 1 (80). С.45-52. 153.
53. Нігрєва О.О. Правотворчість у міжнародному праві: до питання про визначення. URL: <http://vestnik-pravo.mgu.od.ua/archive/juspradenc6-3-2/40.pdf>.
54. Николина К.В. Процедурні особливості правового моніторингу текстуального виразу права: прагматичний підхід. Альманах права.2019.Вип.10.С.198-202.
55. Онищук І.І. Правовий моніторинг: техніка прогнозування. *Право і громадянське суспільство*. 2014. Вип. № 1. С. 39 – 49.
56. Онищук І.І. Дослідження правового моніторингу: понятійно-категоріальний апарат. URL: http://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/ilovepdf_com-72-81.pdf.
57. Організаційні та правові аспекти забезпечення безпеки і стійкості критичної інфраструктури України : аналіт. доп. / [Бобро Д. Г., Іванюта С. П., Кондратов С. І., Суходоля О. М.] / за заг. ред.О. М. Суходолі. К. : НІСД, 2019. 224 с.
58. Петришин О. Судова практика як джерело права в Україні: проблеми теорії. *Право України*. 2016. № 10. С. 20–27.
59. Плавич В.П. Ціннісні орієнтири у правотворчій діяльності та її особливості в мовах трансформації суспільства. *Альманах права. Свобода, рівність і єдність особи в правовій теорії та юридичній практиці*. Київ, 2013. Вип. №4.С. 62-65.
60. Пономарьова Г.П., Бондаревич М.П. Історія становлення й розвитку делегованого законодавства: досвід Великої Британії, Франції, США. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2017/3.pdf.
61. Перерва Ю.М. Суб'єкти права законодавчої ініціативи в зарубіжних країнах. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Харків, 2010. Вип. № 4(1). С. 53-59.
62. Перерва Ю.М. Теоретичні і практичні аспекти розгляду та прийняття законів Верховною Радою України. *Право і безпека*. 2005. Вип. №6. С.34-38.
63. Проект Закону про правотворчу народну ініціативу. Порівняльна таблиця 30.12.2013 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49445.

64. Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності : Указ Президента України від 10.06.1997 № 503/97. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/503/97>.
65. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV; в ред. від 01.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
66. Про нормативно-правові акти: проект Закону України (реєстраційний № 7409 від 01.12.2010 р.) URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=39123.
67. Про здійснення права на законодавчу ініціативу у Верховній Раді України: проект Закону України від 04.04.2003 р. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=14704&pf35401=32984>.
68. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79418_193 (дата звернення 23.09.2019).
69. Про лобіювання в Україні: Проект Закону України від 13.04.1999 р. № 3188. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60191.
70. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
71. Про затвердження Примірної інструкції з діловодства у міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів від 17.10.1997 р. № 1153. Офіційний вісник України. 1997. № 43. Ст. 50.
72. Про внесення змін до Регламенту Верховної Ради України щодо народної законодавчої ініціативи: Проект Закону України від 29.09.2016 р. №5196. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60139.
73. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 року № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
74. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF> (дата звернення 23.09.2019).
75. Погребняк С. П. Колізії у законодавстві України та шляхи їх переборення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2001. 20 с.
76. Рабінович П.М. Основи загальної теорії держави і права: навчальний посібник. Вид. 9-те із змінами. Львів: Край, 2007. 192 с.
77. Рачинська М. Можливості формування механізму правового регулювання лобістської діяльності в Україні та перспективи її формалізації. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2013. Вип. № 1. С. 194-202.
78. Рекомендації з питань підготовки, державної реєстрації та обліку відомчих нормативно-правових актів: Затверджені Постановою колегії Міністерства юстиції України від 27 березня 1998 р. N 3. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0003323-98>.
79. Рибікова Г.В. Види правової експертизи нормативно-правових актів. *Юридичний вісник*. 2008. Вип. № 4(9). С. 74-77.
80. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Президента України про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої статті 5, статті 69, частини другої статті 72, статті 74, частини другої статті 94, частини першої статті 156 Конституції України (справа про прийняття Конституції та законів України на референдумі) від 16.04.2008 р. № 6-рп/2008. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-08>.
81. Росенко М.І. Лобізм і його роль в діяльності сучасних парламентів. Шляхи удосконалення регламентації діяльності лобістів в парламенті України. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=214>.
82. Росік Т.В. Роль судової практики в сучасній правотворчості: теоретико-прикладні аспекти: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2016. 268 с.

83. Тарахонич Т.І. Правовий моніторинг як один із шляхів вдосконалення правового регулювання. *Альманах права*. 2019. Вип. 10. С. 265-270.
84. Семчик В.І. Проблеми теорії законотворення. *Проблеми і перспективи розвитку та реалізації законодавства України: Тези наук.-практ. конференції*. Київ, 2001. С. 8-13.
85. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
86. Статті Угоди Міжнародного валютного фонду. – Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_921.
87. Скрипник, О. М. Історія міжнародних організацій: навч. пос. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. 226 с.
88. Смирнова К. Концепція «м'якого» права (*soft law*) в Європейському Союзі. *Право України*. 2012. № 3–4. С. 329–336.
89. Соломонюк О. Роль правотворчих актів у содовій правотворчості. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/1/27.pdf>.
90. Скакун О.Ф. Теория государства и права: (энциклопедический курс): Учебник. Х.: Эспада, 2005. 840 с.
91. Смуk М.М. Інститут народної законодавчої ініціативи в Україні: стан дослідження. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2015. Вип. №35. ч. I. Том 1. С.97-101.
92. Сорока С.В. Роль уряду як суб'єкта законодавчої ініціативи в процесі прийняття законів: досвід європейських країн. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія: Державне управління*. 2011. Т. 176, Вип. №164. С. 42-51.
93. Стецик Н. Судова правотворчість: загальнотеоретична характеристика. *Часопис Академії адвокатури України*. 2010. Вип. №8 (3). С.1-6.
94. Стецик Н. Судова правотворчість у континентальному праві: загальнотеоретична характеристика. *Вісник Львів. Львів*, 2010. Вип. №50. С. 15-19.
95. Стеценко А.І. Деякі аспекти експертизи нормативно-правових актів як частини процесу адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. Вип. № 5. С. 290- 293.
96. Сумська В.В. Лобіювання як інструмент публічного врядування: зарубіжний досвід. *Теорія та практика державного управління*. 2011. Вип. №4. С. 491-497.
97. Теплюк М. О. Введення закону в дію: теоретико-правові проблеми законодавчого регулювання: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2014. 20 с.
98. Телицька В.А. Правотворча форма діяльності місцевих рад: проблеми та особливості механізму прийняття актів місцевого самоврядування. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. Вип. №14. С. 59 – 62.
99. Телешун С., Рейтерович І. Політико-економічні інтереси «груп впливу» та «лобізм по-українськи» (окремі аспекти). *Право України*. 2008. Вип. № 3. С. 105-110.
100. Тополянська Т.О. Конституційно-процесуальні основи реалізації права законодавчої ініціативи: автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук: 12.00.02. К., 2009. 20 с.
101. Теорія держави і права. Навчальний посібник. Київ, 2006. 235с.
102. Франк Ж.Ф. Лоббирование: Стратегии и техники вмешательства: монограф.. Париж : Lex Editions D'Organisation, 1994. 258 с.
103. Фази стратегічного планування в США. URL: <http://www.acqnotes.com/acqnote/acquisitions/national-defense-strategy-nds>.
104. Флоренц Бенуа-Ромео, Гайнріх Клебес. *Право Ради Європи. Прямуючи до загальноєвропейського простору*. Київ: К.І.С., 2007.
105. Хараберюш І.Ф. Негласні слідчі (розшукові) дії як об'єкт судового контролю // *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Право*. Маріуполь: МДУ, 2019. Вип. 18. С. 62-69. DOI 10.34079/2226-3047-2019-9-18-62-69.

106. Хараберюш І.Ф. Концептуальні та теоретико-прикладні засади оперативно-розшукового забезпечення протидії контрабанді в Україні: монографія / І.Ф.Хараберюш, В.Л.Ортинський, О.І.Хараберюш. Маріуполь: ТОВ «ППНС», 2017. 476 с.
107. The latest development of the modern legal sciences and education in Ukraine and EU countries: an experience, challenges, expectations : Collective monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2021. 604 p: Kharaberiush I. F. Special equipment applicable in administrative activities of law enforcement authorities as a legal category: Collective monograph. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2021. 604 p., p. 530-544. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-033-9-30>.
108. Improvement of the legal culture as a basis for the formation of civil society of modern times : collective monograph / O. Borschevska, O. Boryslavska, I. Kharaberiush, O. Krushnitska, etc. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2020. 164 p. : Kharaberiush I. Special technique as a category of legal science: collective monograph. Lviv-Toruń : Liha-Pres, 2020. 164 p., p. 42-57.
109. Харчук Р.С. Пропозиції щодо запровадження міжнародного досвіду в частині забезпечення прав людини шляхом правотворчої діяльності органів виконавчої влади. *Право та інновації*. 2016. Вип. №4(16). С.98-102.
110. Харчук Р.С. Окремі проблеми правотворчої діяльності органів виконавчої влади як складової механізму забезпечення прав людини в Україні. *Право та інновації*. 2016. Вип. №3. 41-45.
111. Чабур С.В. Види правотворчості за суб'єктним критерієм. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/326173.pdf>.
112. Чабур С.В. Функціонування механізму правотворчості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Івано-Франківськ, 2018. 234 с.
113. Чаплюк О.І. Теоретичні та практичні аспекти співвідношення національної та міжнародної правотворчості дис. ... кандидат. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2012. 220 с.
114. Чаплюк О.І. Міжнародна правотворчість як категорія. *Часопис Київського університету права*. 2009. Вип. № 4. С. 96- 101.
115. Чаплюк О.І. Загальні та спеціальні принципи національної правотворчості: поняття, значення та види. *Часопис Київського університету права*. Київ, 2010. Вип. №1. С.87- 93.
116. Чернохатній Д.А. Поняття «інститут лобіювання»: теоретико-правове дослідження. *Правова держава*. 2016. Вип. № 21. С.21-24.
117. Чухвичев Д. В. Законодательная техника: учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по направлению «Юриспруденция». М.: ЮНИТИ-ДАНА. Закон и право, 2012. 415 с.
118. Чаплюк О.І. Функціональні аспекти національної і міжнародної правотворчості: питання теорії та практики. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2013. Вип. №6-3 том 1. С. 43-46
119. Шевчук С. Судова правотворчість у контексті застосування принципів права. *Вісник Академії правових наук України*. 2007. Вип. №4. С. 54-70.
120. Шутак І. Юридична техніка як сфера наукових знань і навчальна дисципліна. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. Вип. №3. С. 81-86.
121. Шутак І. Концептуальні міркування щодо впровадження навчальної дисципліни «Юридична техніка». *Вісник Національної академії наук України*. Київ, 2015. Вип. №4 (83). С. 21-28.
122. Шаган О.В. Система принципів нормотворчості. *Право. Науково-інформаційний вісник*. 2014. Вип. №9. С.64-68.
123. Шаптала Н.К. Конституційне право України: Навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2012. 472 с.
124. Шафиров В.М. Правопонимание, правотворчества в демократическом правовом государстве. *Юридическая техника*. 2014. Вип. № 8. С.518- 520.
125. Шевчук І. Основні види правотворчих помилок у законодавстві України: деякі теоретичні аспекти. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2014. Вип. № 59. С. 35-42.
126. Ющик О. І. Теоретичні основи законодавчого процесу: монографія. К. : Парламентське вид-во, 2004. 519 с.

127. Яценко Р.Ю. Правотворчість в умовах перехідного суспільства: теоретико-правовий аспект: дис. ... кандидат юрид. наук: 12.00.01. Острог, 2013. 209 с.
128. Яценко Р.Я. Система принципів правотворчої діяльності та їх законодавче забезпечення. URL: <http://radnuk.info/statti/228-konst-pravo/3504-2010-01-22-23-48-22.html> (дата звернення 23.09.2019).
129. Koh H. Twenty-First Century International Lawmaking. US Department of State. URL: https://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5696&context=fss_papers (дата звернення 23.09.2019).
130. Schachter Oscar. International Law in Theory and Practice. *Martinus Nijhoff Publishers*, 1991. 431 p.
131. Schermers Henry G., Blokker Niels M. International Institutional Law. Unity within Diversity. Fifth Revised Edition. *Martinus Nijhoff Publishers*, 2011. 1273 с.
132. National Security Strategy December 2017. Date Views 21.02.2018. URL: <https://whitehouse.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>.

Інформаційні ресурси

1. <http://ials.sas.ac.uk/library/eservice/elibrary.htm> – Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія;
2. <http://www.library.univ.kiev.ua> – Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка;
3. <http://www.library.ukma.edu.ua> – Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»;
4. <http://www.naiu.kiev.ua> – Національна академія внутрішніх справ;
5. <http://www.nlb.by/portal/page/portal/index?lang=ru> – Національна бібліотека Білорусі;
6. http://www.dnb.de/DE/Home/home_node.html – Національна бібліотека Німеччини;
7. <http://www.nbu.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
8. <http://www.nplu.org> – Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого;
9. <http://www.niss.gov.ua> – Національний інститут стратегічних досліджень;
10. <http://pravo.org.ua> – Центр політико-правових реформ;
11. <http://library.law.yale.edu> – Юридична бібліотека Школи права Єльського університету;
12. <http://www.president.gov.ua/> – Офіційний сайт Президента України;
13. <http://www.rada.gov.ua/> – Офіційний портал Верховної ради України;
14. <http://www.kmu.gov.ua/> – Офіційний портал Кабінету міністрів України;
15. <http://vkksu.gov.ua/> – Офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
16. <http://reyestr.court.gov.ua> – Офіційний сайт єдиного державного реєстру судових рішень України;
17. <http://www.rada.kiev.ua/laws/pravo/all/sites.htm> – перелік серверів державних органів на сайті Верховної Ради України;
18. <http://www.scourt.gov.ua/> – Офіційний сайт Верховного Суду України;
19. <http://www.minjust.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства юстиції України;
20. <http://www.constcourt.gov.ua/> – Офіційний сайт Конституційного Суду України;
21. <http://www.cvk.ukrpack.net/> – Офіційний сайт Центральної виборчої комісії.
22. <http://www.ombudsman.gov.ua/> – Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
23. <http://www.ccu.gov.ua/> – Конституційний Суд України
24. <http://www.scourt.gov.ua/> – Верховний Суд України
25. <http://www.sc.gov.ua/> – Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
26. <http://www.echr.coe.int/> – Європейський суд з прав людини
27. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> – Єдиний державний реєстр судових рішень
28. <http://www.vru.gov.ua/> – Вища рада юстиції
29. <http://helsinki.org.ua/> – Українська Гельсінська спілка з прав людини

**Інформаційні матеріали бібліотеки по забезпеченню навчальними підручниками
(посібниками) з дисципліни**

з/п	Найменування навчальної дисципліни	Автор підручника (навчального посібника тощо)	Найменування підручника (навчального посібника тощо)	Найменування видавництва, рік видання	Кількість примірників
1	2	3	4	5	6
	Сучасна доктрина правотворчості	Скакун О.Ф.	Теорія держави і права: експериментальний підручник	Харьков: [б. в.], 1996. 326 с.	3
		Цвік М.В., Петришин О.В.	Загальна теорія держави і права: підручник	Харків : Право, 2011. 584 с.	4
		Мережко О.О.	Проблеми теорії міжнародного публічного та приватного права	Київ : Юстініан, 2010. 320 с.	1
		Кравчук М.В.	Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти): навчальний посібник	К. : Професіонал, 2004. 400 с.	2
		Скрипнюк О.В.	Соціальна правова держава в Україні: проблеми теорії і практики: монографія	К.: Ін-т держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, 2000. 600 с.	1
		Білозьоров Є.В., Гіда Є.О., Завальний А.М.	Актуальні проблеми держави та права: навчальний посібник	Київ: Ліпкан О.С., 2010. 260 с.	1
		Бошицький Ю.Л.	Доктринальні засади розвитку держави та права: національні і міжнародні тенденції: монографія	Київ: Ліра-К, 2014. 440 с.	1
		Ахмедов А.	Социальная доктрина ислама	М.: Политиздат, 1982. 270 с.	1

	Шемшученко Ю.С.	Державотворення і правотворення в Україні: досвід, проблеми, перспективи: монографія	К.: Ін-т держави і права ім.В.М.Корецького НАН України, 2001. 656 с.	1
	Зайчук В.О.	Законотворчість. Конституційні засади законотворчої діяльності: справочное издание	Київ: [б. в.], 2005. 162 с.	1
	Муравйов В.І.	Законотворчість. Вступ до права Європейського союзу: навчальний посібник	Київ : Реферат, 2005. 96 с.	1
	Нечипоренко Л.О., Крижанівський В.П.	Законотворчість: основні аспекти законодавчого процесу: научное издание	К.: Заповіт, 2006. 82 с.	1
	Ковриженко Д.	Законотворчість: контрольні функції парламенту: законы и законодательные акты	К.: Заповіт, 2006. 108 с.	2
	Крижанівський В.П., Захімкулов Е.Р.	Законотворчість: організація апарату парламентів світовий досвід	К.: Заповіт, 2007. 98 с.	1
	Базилевич Д.С., Валентайн Е., Вінокуров І.М.	Законотворчість. Участь громадськості у законотворчому процесі. Основні аспекти законодавчого процесу	К.: ФОП Москаленко О.М., 2013. 232 с.	1
	Буткевич В.Г.	Міжнародне право: основні галузі: підручник	К.: Либідь, 2004. 816 с.	5
	Шпакович О.М.	Розвиток правових механізмів реалізації актів міжнародних організацій: автореферат дисертації	К. : [б. в.], 2013. 36 с.	1
	Дудаш Т.І.	Практика Європейського суду з прав людини: навчальний посібник	Київ: Правова Єдність; Алерта, 2016. 488 с.	6
	Ткачук А.	Законодавча техніка: практичний посібник нормопроектувальника	К.: Легальний статус, 2011. 268 с.	1
	Кушнарєва О.В.	Уніфікація нормативної правової термінології у процесі нормотворення: автореферат дисертації	Київ: [б. в.], 2015. 20 с.	1
	Давид Р., Жоффре-Спинози К.	Основные правовые системы современности: научное издание	М.: Международные отношения, 1996. 400 с.	1

	Марченко М.Н.	Государство и право в условиях глобализации	М.: Проспект, 2009. 400 с.	1
	Волошин Ю.О., Гоша І.О.	Гармонізація правових систем в сучасній доктрині конституційного права в умовах Європейської інтеграції: монографія	Одеса: Фенікс, 2013. 294 с.	3
	Марченко М.Н.	Правовые системы современного мира: учебное пособие	М.: Зерцало-М, 2008. 528 с.	1
	Крашениникова Н.А.	История государства и права зарубежных стран: в 2 ч.: учебник для вузов	М.: НОРМА. Ч.2. 2002. 720 с.	1
	Евдокимов В.Б., Старцев Я.Ю.	Местные органы власти зарубежных стран: правовые аспекты: учебное пособие	М.: Спарк, 2001. 251 с.	1

15. Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, який здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;
- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

Більш детально тут

Анкетування з академічної доброчесності: <https://docs.google.com/forms/d/1VHzYkdFEGivtV1dsENos1SCDRHfUpG1a1YklgQK8j0/edit>

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

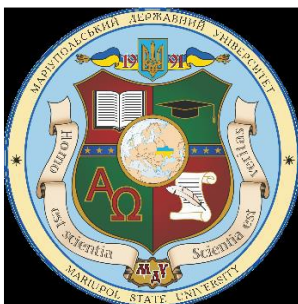
3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті МДУ.

Ресурси:

<https://prometheus.org.ua/> - Prometheus – Найкращі онлайн-курси України та світу
<https://www.ed-era.com/> - EdEra – студія онлайн-освіти

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Назва навчальної дисципліни	Сучасна доктрина правотворчості
Освітня програма	Право. Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Кафедра, яка здійснює викладання	Кафедра права
Викладач ПІБ, посада	Волік Вячеслав Вікторович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права МДУ
Електронна адреса викладача	e.volik@mdu.in.ua
Консультації (дата, час, можливості он-лайн консультування)	Онлайн консультування Viber, Telegram, WhatsApp
Посилання на сторінку навчальної дисципліни на Навчальному порталі МДУ	http://moodle.mdu.in.ua/
Компетентності та програмні результати навчання	<p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</p> <p>ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.</p> <p>ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.</p> <p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:</p> <p>СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.</p> <p>СК3. Здатність аналізувати та оцінювати вплив</p>

	<p>Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.</p> <p>СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.</p> <p>СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.</p> <p>СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.</p> <p>СК7. Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.</p> <p>СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.</p> <p>СК11. Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.</p> <p>СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.</p> <p>СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.</p> <p>СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.</p> <p>СК16. Здатність застосовувати сучасні методології науково-правових досліджень та застосовувати спеціальні методи досліджень у певних галузях юридичної науки.</p> <p>СК17. Здатність аналізувати та інтерпретувати результати наукових досліджень, враховуючи використання міждисциплінарних та порівняльно-правових підходів.</p> <p>СК18. Здатність використовувати наукові теорії та концепції, а також набуті практичні знання при проведенні наукових досліджень.</p> <p>СК19. Здатність брати продуктивну участь у науковому співробітництві як на національному,</p>
--	--

так і міжнародному рівнях.

Результати навчання:

РН1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

РН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

РН4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

РН6. Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.

РН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

РН8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

РН9. Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.

РН10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

РН11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.

РН12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

РН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

РН14. Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.

РН16. Брати продуктивну участь у розробці

	<p>проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини</p> <p>РН17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.</p> <p>РН18. Визначати актуальну практичну чи наукову проблему, планувати і виконувати дослідження на її вирішення, обирати релевантні методологію та джерела.</p> <p>РН19. Брати продуктивну участь у виконанні теоретичних та прикладних досліджень у галузі права.</p> <p>РН20. Розробляти і викладати спеціальні дисципліни у закладах освіти, застосовувати сучасні освітні технології та методики</p>
--	--

Семестр(и) вивчення	Обсяг (години/ кредити)	Кількість аудиторних годин		Кількість, індивідуальних завдань види	Форма контролю
		лекції	семінар.		
1-й	120/4	20/16	20/8	Індивідуальна наукова робота	Залік

Завідувач кафедри _____

Вікторія ГРИГОР'ЄВА

Гарант ОП _____

Вячеслав ВОЛК